

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Reintegrace osob vycházejících z výkonu trestu odnětí
svobody**

Šárka Dlouhá

© 2014 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra humanitních věd
Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dlouhá Šárka

Hospodářská a kulturní studia

Název práce

Reintegrace osob vycházejících z výkonu trestu odnětí svobody.

Anglický název

Reintegration into society of convicts returning from incarceration.

Cíle práce

Teoretické zpracování problematiky vězeňství a s ním spojené problematiky reintegrace osob vycházejících z výkonu trestu odnětí svobody bude východiskem pro praktickou část, která za pomoci statistické analýzy povede ke zmapování souvislostí mezi zjištěnými údaji o klientech neziskové organizace Rubikon centrum, jako jsou například demografické charakteristiky a konkrétní překážky reintegrace. Praktická část má primárně vést k větší informovanosti organizace o svých klientech, což může přispět ke zlepšení kvality služeb pro reintegraci osob vycházejících z výkonu trestu odnětí svobody.

Metodika

Teoretická část práce bude vycházet především ze studia relevantních sekundárních zdrojů, literárních a internetových. Praktická část bude založena na kvantitativní analýze dat získaných z dotazníkového šetření realizovaného neziskovou organizací Rubikon centrum. Pro potřeby statistické analýzy budou využity metody třídění prvního a druhého stupně.

Harmonogram zpracování

prosinec 2012 - květen 2013: studium literatury a práce na teoretické části textu bakalářské práce

červen 2013 - září 2013: získání statistických dat, jejich zpracování a analýza

říjen 2013 - únor 2014 práce na finální verzi bakalářské práce

Rozsah textové části

30-40 stran

Klíčová slova

Sociální reintegrace, resocializace, terciální prevence, výkon trestu odnětí svobody, vězeňství.

Doporučené zdroje informací

BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, 98 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-807-3381-158.

FOUCAULT, Michel. Dohlížet a trestat. Kniha o zrodu vězení. 1. vyd. Praha: Dauphin, 2000, 427 s. ISBN 80-860-1996-9.

Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňů. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, 104 s. ISBN 978-80-904116-0-9.

SUCHÝ, Oldřich. Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon. Praha: Leges, 1991. ISBN 80-85638-02-9.

NEUMANN, Jan. Základní kriminologické školy a směry. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1998, 58 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-860-0853-3.

Vedoucí práce

Brabec Jan, Mgr., Ph.D.

Termín odevzdání

březen 2014

prof. Ing. PhDr. Věra Majerová, CSc.

Vedoucí katedry

prof. Ing. Jan Hron, DrSc., dr. h. c.

Děkan fakulty

V Praze dne 27.11.2013

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Reintegrace osob vycházejících z výkonu trestu odnětí svobody" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 13. 3. 2014

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala panu Mgr. Janu Brabcovi, Ph.D. za vedení této bakalářské práce, odborné připomínky a podněty. Dále bych chtěla vyjádřit své díky neziskové organizaci Rubikon centrum, konkrétně koordinátorce projektů Mgr. Kristýně Makovcové za umožnění spolupráce, poskytnutí dotazníků a cenné rady.

Reintegrace osob vycházejících z výkonu trestu odnětí svobody

---

Reintegration into society of convicts returning from incarceration

Souhrn

Bakalářská práce hovoří o reintegraci odsouzených k výkonu trestu odnětí svobody zpět do společnosti. Nejprve se zabývá kriminálním chováním, objasňuje vězeňství jako systém, jako ideu i jeho desocializační účinky. Představuje pojem kriminální recidiva a resocializace, věnuje se konkrétním překážkám resocializace (hledání ubytování a zaměstnání, kontakt s vnějším světem, zadluženost atd.). Na závěr teoretických východisek práce pojednává o penitenciární a postpenitenciární péči, kterou odsouzení dostávají, a o subjektech, které tuto péči poskytují, přičemž věnuje rozšířenou pozornost organizaci Rubikon centrum (nestátní nezisková organizace zabývající se reintegrací osob s kriminální minulostí). Výzkum se zaměřuje na zpracování dotazníků Rubikonu a vyústí v sondu do situace klientů organizace. Práce se zabývá tříděním dat prvního stupně i druhého stupně. Zkoumá četnosti demografických údajů (věk, pohlaví, vzdělání, velikost místa předpokládaného návratu) a údajů o překážkách reintegrace. Práce hledá závislost demografických údajů, překážek reintegrace a recidivy pomocí kontingenčních tabulek.

Summary

This bachelor thesis discusses a reintegration of people convicted to an incarceration back to society. First it talks about criminal behavior, illustrates prison as a system, as an idea and its effects of desocialization. It introduces the concept of criminal

recidivism and social rehabilitation. It dedicates to specific barriers of social rehabilitation (job and accommodation search, contact with the outside world, debts, etc.) At last, the theoretical part of the paper discusses the penitentiary and post-penitentiary care, which prisoners receive, and the subjects which provide such care, paying attention especially to Rubikon centrum (a non-profit organization dedicated to reintegration of people with criminal history). The research focuses on analyzing data from a questionnaire of Rubikon. The data analyzing leads in probing into the situation of clients of Rubikon. This work deals with sorting data of the first and second degree. The thesis examines the frequency of the demographic data (age, sex, education, size of the expected place to return) and the data of barriers to reintegration. The thesis seeks the dependence of demographic data, barriers to reintegration and recidivism using contingency tables.

Klíčová slova: Deviace, sociální normy, kriminální jednání, kriminogeneze, věznice, vězeňský systém, trest, sociální reintegrace, resocializace, desocializace, kriminální recidiva, terciární prevence, výkon trestu odnětí svobody, penitenciární péče, postpenitenciární péče.

Keywords: Deviation, social norms, criminal behavior, genesis of criminal behavior, prison, penitentiary system, punishment, social reintegration, social rehabilitation, desocialization, criminal recidivism, tertiary prevention, incarceration, penitentiary care, post-penitentiary care.

Obsah

1	Úvod.....	11
2	Cíl práce a metodika	13
2.1	Cíl práce.....	13
2.2	Metodika	13
2.2.1	Charakteristika a výběr zkoumaného souboru.....	14
2.2.2	Statistická analýza.....	14
3	Teoretická východiska	16
3.1	Kriminální chování	16
3.1.1	Kriminologické teorie	16
3.2	Idea vězeňství a trestu dnes a v historii	20
3.2.1	Trest před moderními zákoníky.....	20
3.2.2	Trest po moderních zákonících.....	21
3.2.3	Vězeňský systém.....	22
3.3	Vězeňský systém ČR	23
3.3.1	Vazební věznice, věznice a ústav zabezpečovací detence	24
3.4	Desocializační účinky vězení.....	25
3.5	Kriminální recidiva	26
3.6	Resocializace	26
3.6.1	Praktické problémy resocializace vycházejících z VTOS	27
3.6.2	Penitenciární péče	28
3.6.3	Postpenitenciární péče	32
3.6.4	Rubikon centrum.....	33
3.6.5	Probační a mediační služba.....	34
3.6.6	Sociální kurátor.....	34
4	Analytická část.....	35
4.1.1	Podoba výzkumného souboru.....	35
4.1.2	Další demografické četnosti.....	36
4.1.3	Služby Rubikon centra.....	38
4.1.4	Překážky reintegrace.....	39
4.1.5	Vztahy demografických údajů s faktory reintegrace	43
4.1.6	Recidiva a její souvislosti	48

4.1.7	Vztah recidivy na demografických ukazatelích	48
4.1.8	Vztah recidivy a faktorů reintegrace	49
4.1.9	Závislost recidivy a konkrétních věznic	51
5	Zhodnocení výsledků	52
6	Závěr	56
7	Seznam použitých zdrojů	61
8	Přílohy	65
	Příloha 1: Doplnující kontingenční tabulky	65
	Příloha 2: Dotazník: Individuální nábor klientů ve VTOS	68

Seznam obrázků

Obrázek 1:	výstupní oddělení	31
Obrázek 2:	výstupní oddělení	32

Seznam tabulek

Tabulka 1:	Věk a pohlaví respondentů	35
Tabulka 2:	Kontingenční tabulka - Pohlaví x zajištěné zaměstnání	43
Tabulka 3:	Pohlaví x řešení dluhů před nástupem do VTOS	44
Tabulka 4:	Vzdělání x zajištěné zaměstnání	44
Tabulka 5:	Vzdělání x aktivní řešení dluhu (nepočítaje exekuci na plat)	45
Tabulka 6:	Počet obyvatel x Motivační kurz ZZ	46
Tabulka 7:	Počet obyvatel x aktivní řešení dluhu (nepočítaje exekuci na plat)	47
Tabulka 8:	Recidiva x pohlaví	48
Tabulka 9:	Recidiva x zajištěné zaměstnání	49
Tabulka 10:	Recidiva x zajištěné ubytování	49
Tabulka 11:	Recidiva x Skupinový kurz finanční gramotnosti	50
Tabulka 12:	Recidiva x věznice	51
Tabulka 13:	Pohlaví x Motivační kurz ZZ	65
Tabulka 14:	Vzdělání x hledání zaměstnání	65
Tabulka 15:	Vzdělání x Motivační kurz ZZ	66
Tabulka 16:	Recidiva x hledání ubytování	66
Tabulka 17:	Recidiva x hledání zaměstnání	67

Seznam grafů

Graf 1: Délka současného VTOS.....	36
Graf 2: Nejvyšší ukončené vzdělání	36
Graf 3: Velikost místa předpokládaného návratu	37
Graf 4: Četnosti služeb v období VTOS, o které je zájem	38
Graf 5: Četnosti služeb po východu z VTOS, o které je zájem	38
Graf 6: Zajištěné zaměstnání	39
Graf 7: Zajištěné ubytování	40
Graf 8: Kontakt s rodinou	40
Graf 9: Zadlužení	41
Graf 10: Výše zadlužení	42
Graf 11: Exekuce zadlužených	42
Graf 12: Po kolikáté jste ve VTOS	48

1 Úvod

Existují různé teorie vzniku kriminálního chování. Komplexita lidského jednání určuje bázi, na které jsou teorie postaveny. Jedná se o bázi pravděpodobnosti, tudíž z nich nelze vyvozovat jednoznačné závěry. S jistotou lze říci, že kriminální chování představuje druh deviace, tj. porušení norem určitého společenského systému. Za porušení společenských norem se udílí sankce. Negativními sankcemi jsou tresty. Tresty se v průběhu historie výrazně proměnily a opustily tak od své fyzické bolestivé podoby.

S rozšiřováním vězeňského systému vzniká také kritika vězeňství. Mimo jiné obsahuje názor, že vězeňství podporuje kriminální chování a vytváří recidivu. Pro zvládnutí výkonu trestu odnětí svobody (VTOS) je potřeba velká míra adaptace. Vězeň se učí místním hodnotám, přijímá nové normy. Utvrzují se sklony ke kriminálnímu chování, odsouzení ztrácejí svou individualitu a pocit odpovědnosti za své jednání. Uvěznění se odlučují od vnějšího světa, společnosti, běžného života. Dochází k přerušení pracovních návyků, kontaktu s rodinou, s přáteli a dalšími lidmi, úpadku dovedností řešit různé sociální situace, nárůstu dluhů atd. Odsouzení vycházející z VTOS se setkávají s mnohými praktickými problémy, které jim znesnadňují reintegraci zpátky do společnosti. Bývalý odsouzený má problémy najít zaměstnání. Stává se neatraktivním potenciálním zaměstnancem nejen kvůli ochabnutí pracovních návyků, ale i záznamu v trestním rejstříku a společenské nálepce kriminálního. Problematické může být i hledání ubytování, např. kvůli přetřhaným společenským vazbám nebo drahým komerčním nájům. Sociální exkluze má za účinek i nesnadnou komunikaci s úřady i při dalších formálních setkáních. Hrozí zabřednutí do pastí dluhového koloběhu. Zkrátka život na svobodě se mnohdy stává komplikovaným. Těžká životní situace může vést ke kriminální recidivě – řešení momentální situace vidí bývalý vězeň ve spáchání dalšího trestného činu. Dochází i k situaci, kdy vězení navozuje pocit bezpečí a ochrany před vnějším světem.

Řešení této problematiky může pomoci na několika úrovních. Jednak se jedná o individuální podporu osobám s trestní minulostí, jednak o snižování recidivy, tudíž preventivní ochraně společnosti. Sekundární účinek snižování recidivy má za následek šetření výdajů na poměrně nákladný vězeňský systém.

V České republice existuje několik subjektů, které se tímto problémem zabývají. Kromě státních subjektů, jako např. Vězeňská služba České republiky (VSČR), se tématem zabývají i nestátní neziskové organizace. Jednou z nich je i nezisková organizace Rubikon centrum, která se věnuje reintegraci osob s kriminální historií zpět do společnosti. Nyní spolupracuje se 14 věznicemi v České republice a nabízí své služby kontinuálně, tj. za pobytu ve věznici i po propuštění na svobodu. Rubikon centrum pomáhá svým klientům z řad odsouzených v několika oblastech. Řeší především zaměstnanost, zadluženost, ubytování, nabízí psychickou podporu v podobě služby mentora a asistenci v den propuštění a při komunikaci s úřady. Pro lepší představu o situaci klientů Rubikon centrum vytvořilo dotazníky vypovídající o základních informacích odsouzeného, o jeho problémech, potřebách, dovednostech, zkušenostech atd. Ke zpracování dat, statistické analýze a interpretaci, vytvoření závěrů a formulaci výsledků z dotazníku slouží analytická část právě této bakalářské práce.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je teoreticky zpracovat téma vězeňství, kriminálního chování, recidivy a hlavně reintegrace osob vycházejících z výkonu trestu odnětí svobody. Teoretická část slouží jako opora analytické části.

Analytická část má statisticky analyzovat a interpretovat:

- a. demografické údaje klientů Rubikon centra (nestátní neziskové organizace zabývající se reintegrací osob s kriminální minulostí zpět do společnosti)
- b. zájem o služby Rubikon centra
- c. závislost konkrétních demografických údajů (věk, pohlaví, vzdělání a velikost místa předpokládaného návratu) se základními problematickými okruhy reintegrace (zajištěné ubytování, zajištěné zaměstnání, kontakt s rodinou a zadluženost)
- d. závislost mezi recidivou a zmíněnými překážkami reintegrace.

Bakalářská práce má pomoci Rubikon centru vytvořit si lepší představu o svých klientech, aby se mohla lépe přizpůsobit poptávaným službám, zjištěným četnostem a vazbám dat.

2.2 Metodika

Teoretická část práce stojí na sběru dat ze sekundárních pramenů, a to literárních i internetových. Teoretická východiska jsou nutná znát pro kvalitnější uchopení a pochopení analytické části bakalářské práce.

Přínos této bakalářské práce spočívá ve kvantitativním výzkumu - zpracování dotazníků, jejichž autorem je Rubikon centrum. Bylo provedeno kódování dat, vytvoření databáze s dotazníkovými daty, statistická analýza a interpretace zjištěných dat. Jedná se o sondu do prostředí klientů neziskové organizace Rubikon centrum.

2.2.1 Charakteristika a výběr zkoumaného souboru

Datový soubor vznikl pro interní potřeby nestátní neziskové organizace Rubikon centrum, a to na základě dotazníkového šetření. Dotazníky vyplnilo 118 respondentů za pomoci zaměstnance Rubikon centra. Respondenti se skládají z osob, které vykonávají výkon trestu odnětí svobody.

Dotazníkové šetření bylo provedeno v několika vlnách od 31. 3. 2012 do 14. 11. 2012 ve věznicích Praha Ruzyně, Velké Přílepy, Bělušice, Oráčov a Stráž pod Ralskem, a to v rámci náboru, ve kterém Rubikon centrum shánělo nové klienty. Ve spíše výjimečném případě se zájemce sám přihlásil. Na nábor se dostaví odsouzení, kteří jsou předem vytipováni pracovníkem VSČR. Tento výběr podléhá třem kritériím. Odsouzenému musí zbývat nejdéle jeden rok do výstupu z VTOS, musí mít v plánu se vrátit do některého z krajů ČR, ve kterém Rubikon provádí postpenitenciární péči¹, aby měl odsouzený po východu z VTOS ke službám přístup, a také je nutné, aby odsouzený projevil určitou míru motivace se reintegrovat.

Nábor probíhá v podobě společné besedy, následuje individuální sezení včetně vyplnění dotazníku, zodpovězení otázek obou stran, zmapování motivace odsouzeného.

2.2.2 Statistická analýza

Praktická část této práce se opírá o statistickou analýzu v podobě:

a. Třídění prvního stupně

Protože byly dotazníky zpracovávány jen v rámci této bakalářské práce a tudíž se jedná o první (primární) analýzu dat, zabývá se bakalářská práce také tříděním prvního stupně. Třídění spočívá v zobrazení četností kategorií jedné určité proměnné.

b. Třídění druhého stupně

Zde výzkum hledá závislosti kategoriálních (diskrétních) proměnných² a rozboru vzniklých četnostních tabulek. Jde o analogii korelační analýzy spojitých proměnných. Závislost se v našem případě zkoumá mezi dvěma proměnnými, vznikají tedy dvojdimenzionální tabulky, které nazýváme kontingenční.³ Jako test nezávislosti

---

¹ Péče po východu odsouzeného z vězení.

² Takové hodnoty na rozdíl od spojitých proměnných nemohou nabývat libovolných hodnot z určitého intervalu.

³ HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, s. 305-307. ISBN 80-7178-820-1.

v kontingenčních tabulkách se užívá χ^2 test, v této bakalářské práci jsou všechny provedeny na 95% hladině spolehlivosti ($\alpha=0,05$).

Pokud vypočtené χ^2 přesahuje tabulkovou hodnotu $\chi^2_{\alpha(k-1)(m-1)}$, zamítáme nulovou hypotézu. (H_0 : Zkoumané znaky mezi sebou nejsou závislé.)

Použití χ^2 testu má ale svá omezení, test smíme použít, pokud podíl teoretických četností menších než 5 nepřekročí 20 % a zároveň žádná z teoretických četností není menší než 1. V případech, kdy tyto podmínky nebyly splněny, bylo nutné spojit slabé skupiny (kategorie) kontingenčních tabulek. Pokud určitá obměna proměnné nebyla ani jednou vybrána, kategorie nebyla brána v potaz.

Pokud test přijal alternativní hypotézu (H_1 : Mezi znaky existuje statistická závislost.), je testována síla závislosti vztahu pomocí normalizovaného Pearsonova koeficientu kontingence C_n . Pearsonův koeficient kontingence je třeba normalizovat, protože nenabývá hodnoty 1.⁴ V případě čtyřpolních (asociačních) tabulek je uveden i Cramerův koeficient V.

Kontingenční tabulky obsahují krom četností i adjustovaná rezidua (adjusted residuals), která značí projevení závislosti proměnných v konkrétních polích.⁵ Pokud je absolutní hodnota rezidua větší než 1,96, četnosti v poli jsou významně větší nebo menší než při platnosti nulové hypotézy.⁶

Jestliže došlo k nezodpovězení otázky, případ se do statistické analýzy nepromítnul.

---

⁴ SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA. *Statistické metody II*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2008, s. 15. ISBN 978-802-1317-369.

⁵ SCHEAFFER, Richard L. *Categorical Data Analysis* [online]. 1999, s 3-4. [cit. 27.2.2014]. Dostupné z: http://courses.ncssm.edu/math/Stat_Inst/PDFS/Categorical%20Data%20Analysis.pdf

⁶ Interpreting adjusted residuals in Crosstabs cell statistics. *IBM* [online]. 2012-08-22 [cit. 2014-02-27]. Dostupné z: <https://www-304.ibm.com/support/docview.wss?uid=swg21479605>

3 Teoretická východiska

3.1 Kriminální chování

Každá společnost se zakládá na určitém řádu, ve kterém lidské chování podléhá normám, a to formálním předpisům (např. zákony) i neformálním očekáváním (např. obyčeje, zvyky, morální pravidla atd.) Tento normativní řád odráží také soustava institucí. Porušení nebo podstatnou odchylku od těchto norem nazýváme sociální deviací. Od povahy a důležitosti sociálních norem a zároveň od směru a míry odchýlení se potom vyvíjí systém udílených sankcí, a to pozitivních (odměny) a negativních (tresty). Sociální kontrolu chápeme jako mechanismy, které chrání společnost od narušitelů jejích norem. Můžeme je rozdělit na formální (soudy, policie) a neformální (rodiče, sousedé). Kriminální chování můžeme tedy chápat jako deviaci, tedy odchýlení od formálních norem – zákonů.⁷

3.1.1 Kriminologické teorie

Kriminologické teorie jsou teorie, které vysvětlují vznik kriminálního jednání (kriminogenezi). Vysvětlují vztah mezi působícími faktory na jedince a kriminálním chováním. Fungují na bázi pravděpodobnosti, nelze z nich tedy vyvozovat jednoznačné závěry. Těchto teorií existuje poměrně velké množství, lze je dělit následovně:

1. Směr převážně biologických kriminogenetických teorií
2. Směr převážně psychologických kriminogenetických teorií
3. Směr převážně sociologických kriminogenetických teorií
4. Směr multifaktorových kriminogenetických koncepcí⁸

3.1.1.1 Směr převážně biologických kriminogenetických teorií

V tomto směru vědci dávali příliš velký důraz na biologické determinanty, přičemž ignorovali jiné vlivy, např. sociální. Tento směr nenabízel nápady ke zvýšení účinnosti nápravného zařízení. Některé koncepce byly zneužity a přetvořeny pro ideologická hnutí.⁹

---

⁷ MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální deviace: (přehled sociologických teorií)*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, s 9-12. ISBN 80-246-0279-2.

⁸ NEUMANN, Jan. *Základní kriminologické školy a směry*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1998, s. 2-3. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-860-0853-3.

Italská pozitivistická škola

V rámci italské pozitivistické školy, která podléhá biologickým kriminogenetickým teoriím, pracoval i doktor C. Lombroso. Podle svých výzkumů tvrdil, že zločinec se liší od nedelikventa fyzicky i psychicky. Zločince klasifikoval jako zvláštní odrůdu lidského druhu s rysy degenerace. Kriminalita má být určitým prvkem z dávných dob, který se dědí. Tato koncepce byla ovlivněna Darwinem a jeho teorií. (Někteří jedinci si jsou více podobní svým primitivním předkům.) Lombroso dokonce přiřadil různým druhům zločinců určité charakteristiky, např. vrahové měli často orlí nos, silnou čelist, dlouhé uši atd. Předpokládal také, že kriminálně činní jedinci jsou typičtí specifickými psychickými vlastnostmi. (Např. pověřivost, lenost, snížené vnímání bolesti apod.)¹⁰

Konstituční škola

V rámci konstituční školy německý psychiatr Kretschmer vytvořil svoji konstituční typologii, a to konkrétně tělesné typy, kterým odpovídají určité psychické vlastnosti, sklony k určitému typu kriminálního jednání. Tato teorie je s těžší použitelná již pro obtížné přiřazení člověka k jednomu z těchto typů.¹¹

3.1.1.2 Směr převážně psychologických kriminogenetických teorií

Tyto teorie mají svůj původ na konci 19. stol. Na počátku se výzkum zaměřil na inteligenci, vědci vymysleli nový pojem „mentální věk“, z něhož později německý psycholog W. Stern vyvinul inteligenční kvocient (IQ). V prvních studiích se objevily výsledky velkého zastoupení slabomyslných osob v rámci zločinců, které vedly k mylné domněnce, že nedostatek inteligence determinuje kriminogenezi. Interpretují se výsledky, jako např., že se mentálně retardovaný vyznačuje tím, že páchá násilné a sexuální delikty, a to proto, že nedokáže pochopit sociální hodnoty a svoji kulturu, tím pádem na něj společnost nepůsobí v takové míře. Řada dalších výzkumů ale tuto myšlenku nepotvrdila díky tomu, že nalezená spojitost mezi slabomyslností a delikvencí se ukázala jako příliš nevýznamná, aby se z ní mohli vyvozovat závěry. Dnes se spojitost mezi kriminalitou a inteligencí zkoumá s důrazným přihlédnutím na kulturní rozdíly, sociální a ekonomické pozadí jedince.¹²

---

⁹ *Tamtéž*, s. 15-17.

¹⁰ *Tamtéž*, s. 6-7.

¹¹ *Tamtéž*, s. 12-13.

¹² *Tamtéž*, s. 18-23.

Jako další můžeme zmínit sociálně psychologickou teorii, která zkoumá návyk nových způsobů jednání, a to ve dvojicích i velkých skupinách. Jedná se o sociální učení, mezi jehož časté formy patří nápodoba. Protispolečenské a protinormové chování, pokud má být trvalé, musí být upevňováno více aspekty, mělo by být zakotveno v určité sociální subkultuře, zpevňováno skrz masová media.¹³

3.1.1.3 Směr sociologických kriminogenetických teorií

Tyto teorie hledají vysvětlení pro delikventní chování v sociální nebo kulturní struktuře společnosti.¹⁴ Zastánci sociologického kriminogenetického směru navrhují bojovat proti kriminalitě prevencí, primární i sekundární, a to zlepšením sociálního prostředí (celkově i např. rodiny), doporučují reorganizaci školství, změny v zákonodárství. Vzniká nový vědní obor sociologie agrese, který přináší nové zajímavé poznatky, a to hlavně o chování gangů, kde se uplatňuje skupinové myšlení, vzniká iluze bezpečnosti, ochota podstoupit krajní riziko, vytváří se víra ve společnou morálku¹⁵

Anomie

Anomie představuje nejstarší teorii v rámci sociologického kriminogenetického směru. Tento termín uvádí Durkheim, a to ve smyslu zhroucení společnosti, kdy se veškeré normy zhroutnou, neplatí zákony atd. Sociolog Merton poukazuje na anomické rysy v americké společnosti, kde cíle snažení (kariéra, peníze) jsou jednoznačně dány, avšak přístupy k dosažení těchto cílů jsou rozprostřeny nerovnoměrně. Chybí adekvátní korespondence mezi cíly a prostředky k jejich dosažení, proto někteří používají i nedovolené prostředky.¹⁶

Chicagská kriminologická škola

Hlavní přínos této teorie můžeme vidět ve výzkumech geografického rozložení kriminality, kde se poukázalo na velmi odlišnou míru kriminality v různých oblastech Chicaga. V oblastech s vyšší kriminalitou sídlila většina chudého obyvatelstva, vyskytoval se zde nejvyšší podíl přistěhovalců, stavělo se zde množství továren a brlohů. Shaw s McKayem takto prokázali, že špatné sociální podmínky mají významný vliv na

---

¹³ *Tamtéž*, s. 26-32.

¹⁴ *Tamtéž*, s. 32-33.

¹⁵ *Tamtéž*, s. 40-43.

¹⁶ *Tamtéž*, s. 32-33.

kriminalitu. Chicagská škola má zásluhy na výzkumech o vztahu kulturních konfliktů a kriminality.¹⁷

Sutherlandova teorie

Sutherland považuje delikt (čin porušující platnou právní nebo morální normu)¹⁸ za normální chování takových lidí, kteří se pohybují mezi zločinci, od kterých se naučili normy přispívající ke kriminálnímu jednání. Tuto teorii aplikoval na kriminalitu tzv. bílých límečků (skryté finanční delikty osob z vyšších socioekonomických vrstev, kteří využívali nezorganizovanosti společnosti a její neschopnosti čelit takovýmto zločinům).¹⁹

Kriminální subkultura

V tomto směru se zkoumaly především městské gangy mladistvých. Teorie interpretuje soustavu hodnot ve společnosti, které dominují cíle spojené s úspěchem. Různé společenské vrstvy disponují jinými příležitostmi pro dosažení cílů. Vyšší třídy mají k dispozici legitimní cesty (např. podnikání), nižším v podstatě zbývají cesty nelegitimní, vznikají gangy. Ačkoliv se výzkumy specializovaly na společnost 50. a 60. let v USA, lze teorii přesto aplikovat pro výklady skupinového kriminálního jednání např. i u nás, a to pro část kriminality romské populace nebo pro skupiny vzniklé na základě deviantní ideologie, např. hnutí skinheadů.²⁰

Kromě toho vznikla tzv. etiketizační teorie, která říká, že pokud se jedinec dostane do stavu, kdy mu společnost „přiřadí nálepku“ delikventa, může tuto společenskou roli sám přijmout.²¹

3.1.1.4 Směr multifaktorových kriminogenetických koncepcí

Stoupenci těchto koncepcí zmiňují při výkladu kriminality více faktorů různého druhu. Dlouhodobé výzkumy zkoumají hlavně vězně i dlouho po propuštění z nápravného zařízení a sledují úspěšnost reintegrace jedince do společnosti.

Za jednoho z prvních stoupců se považuje Ferri, italský pozitivista. Ferri tvrdil, že kriminální chování podléhá vzájemnému působení determinantů různého druhu (hustoty obyvatelstva, náboženských poměrů, veřejného mínění, zemědělství, obchodu, demografických a klimatických faktorů. Ferri zdůrazňoval proměnlivost působení různých

---

¹⁷ *Tamtéž*, s. 34.

¹⁸ JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, s. 217-220. ISBN 80-7178-535-0.

¹⁹ NEUMANN, Jan, *op. cit.*, s. 35-36.

²⁰ *Tamtéž*, s. 36-38.

²¹ *Tamtéž*, s. 39.

faktorů v individuálních případech.²² Za stoupence již rozvinutých teorií lze považovat manžele Sheldona a Eleanoru Glueckových. Vedli rozsáhlý výzkum mladých recidivistů, u kterých se častěji zjistila nefunkčnost vztahů v rodině i ve škole. Po 18 letech se delikventi setkávají častěji s psychopatiem, poruchovými vztahy ve svojí nové rodině. Časem se také zločiny delikventů vyvíjely k méně závažným, což manželé vysvětlovali opožděným zráním osobnosti.²³

3.2 Idea vězeňství a trestu dnes a v historii

3.2.1 Trest před moderními zákoníky

Během 18. a 19. století byly napsány moderní zákoníky, které znamenaly změny mimo jiné také pro podstatu a podobu trestu. Přechází se od mučení k méně bolestivým fyzickým trestům, a to bez jejich dřívější okázalosti v podobě divadelního představení.²⁴ Dříve justice krutými tresty mučení ukazovala svoji sílu. Nejenom, že lidé měli krutosti vidět na vlastní oči, aby věděli, že i malý přestupek panovník potrestá, ale také aby hrůza veřejných poprav a mučení obrátila vztek lidu proti viníkovi. Lid také svojí přítomností představoval ručitele trestu, aby o něm nevznikly pochybnosti.²⁵ Trestání musíme chápat současně jako rituál politický, zločin je totiž především křivdou spáchanou na tom, kdo právo uplatňuje. Trest tedy prezentuje nejen náhradu škody soukromé osobě, ale odvrací nebezpečí rozvratu, kterým zločinec hrozí. Vykonává pomstu za potupu panovníka.²⁶

Druhý nepřísnejší trest, hned po trestu smrti, se prováděl v podobě mučení. Lze tedy považovat za zvláštní, že v inkvizici bylo mučení (tedy trest) používáno jako prostředek výslechu. To vysvětluje jeden zásadní rozdíl v dnešní a dřívější justici. Jenom fakt, že byl člověk podezřelý, mu zajistil určitou participaci na vině. Tímto způsobem tedy měla vyjít na povrch i zbývající pravda.²⁷

---

²² VEČERKA, Kazimír. *Ohrožená mládež mezi prevencí a represí*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, s. 15-16. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-807-3381-189.

²³ NEUMANN, Jan, *op. cit.*, s. 43-45.

²⁴ FOUCAULT, Michel. *Dohlížet a trestat: Kniha o zrodu vězení*. Praha: Dauphin, 2000, s. 32-43. ISBN 80-86019-96-9.

²⁵ *Tamtéž*, s. 99-102.

²⁶ *Tamtéž*, s. 87-95.

²⁷ *Tamtéž*, s. 80-84.

3.2.2 Trest po moderních zákonících

V rámci reformace se trestání stává velmi skrytou částí trestního procesu. Jelikož trestat není „hezké“, justice se od trestání distancuje, dává povinnost trestat někomu jinému. Opouští se od bolestivých fyzických trestů. Po této transformaci se za fyzické tresty dají považovat nucené práce, vězení, deportace atd. Mění se tedy vztah těla a trestu. Dříve se tělo chápalo jako trestaná část člověka, zato dnes představuje **prostředníka** fyzických trestů. Např. uvězněním lidského těla chceme člověka zbavit svobody. Jako očividný příklad opuštění od bolestivých trestů můžeme dokonce uvést podávání injekce s utišujícími prostředky před vykonáním trestu smrti.²⁸ V posledních staletích se setkáváme se zmírňováním trestů, což se pojí právě hlavně se změnou **cíle** trestu, ne s projevem humanity. Cílem je trestat hlavně duši, ne tělo. Také nás začínají zajímat určité polehčující okolnosti, tudíž chceme zločince poznat před tím, než ho potrestáme - trestanou duši přeci musíme znát. Začíná se trestat opatřeními, která slouží k nápravě jedince, ale i k jeho kontrole a ochraně společnosti. Zajímá nás spíše, jaký trest bude pro zločince nejpřiměřenější, než jak zákon trestá tento přestupek. Přesto se lidé často fyzického trestu dožadují, těžko se smiřují s tím, když vězeň trpí fyzicky méně, než chudáci či dělníci. Lidé cítí, že je spravedlivé, aby fyzicky trpěli více než oni.²⁹

Po celé 18. století probíhala reforma soudnictví, řeší se nevyváženost podílů soudní moci.³⁰ Po reformě trestání se uplatňuje pravidlo obecné pravdy - obžalovaný je až do okamžiku prokázání viny považován za nevinného, opouští se tedy od inkvizice. Nové idey spočívaly v tom, že by měl trest působit již u kořene věci, pokud např. ke zločinu vedla lidská ješitnost, měla by se urazit a potrestat právě tato ješitnost. Procesy musejí být veřejné, aby měly svůj účinek na veřejnost. Mizejí totiž veřejné popravy, které působily na poddané dříve. Likvidovala se „hrdinnost“ zločinců, ke které lidé vzhlíželi a která se romantizovala. Zločinec je již jen nepřítel, který má být vychován ke společenskému životu.³¹

---

²⁸ *Tamtéž*, s. 32-43.

²⁹ *Tamtéž*, s. 49-53.

³⁰ *Tamtéž*, s. 124-131.

³¹ *Tamtéž*, s. 146-169.

3.2.3 Vězeňský systém

Komplexní vězeňský systém se vytvořil v 18. stol. za méně než dvacet let, šířil se po celé Evropě. Působily prestižní vzory věznic z Anglie a hlavně z Ameriky, které rozmachu pomohly. Překážky, které růst vězeňství potkávalo, bylo jednak zafixované vězeňství jen jako lokální zvyklost nebo doplňující, okrajový systém ze 17. stol. (Představovalo konkrétní trest za přečiny beroucí svobodu ostatním, tudíž únos, nebo zločiny, které vedou ke zneužití svobody – násilí, vyvolávání nepořádku, nebo bylo podmínkou pro nucené práce.) Vězení také evokovalo zneužívání moci, protože dříve fungovalo paralelně vedle jurisdikce, zatykače se vydávaly jako výstřelky královské moci nebo zámožných rodin.³²

Celá škála trestů se slila do jednoho – uvěznění, které postihovalo všechny zločiny, krom těch, které si zasluhovaly trest smrti. Rozpačitému přijetí vězeňského systému napomohlo také to, že nemohl tematicky odpovídat zločinům a že neměl účinek na veřejnost.³³

V roce 1797 se věznice rozčlenily do čtyř tříd.

1. Pro ty, kteří byli odsouzeni k vězení o samotě a pro ty, kteří páchali závažná provinění ve vězení.
2. Pro ty, o nichž se vědělo, že jsou staří delikventi, nebo se v průběhu doby ve vězení přišlo na jejich nebezpečnou povahu, zvrácenou morálku nebo chování narušující pořádek.
3. Pro zločince, u kterých se dá věřit, že nejsou navyklými delikventy.
4. Takzvaná zkušební třída, tedy vězení pro ty, jejichž povaha nebyla ještě známa, nebo pro ty, kteří se nehodí ani do jedné z předchozích věznic.³⁴

Vězení se prezentovalo jako spravedlivé díky ideji, že svoboda náleží všem stejně, tudíž její ztráta představuje stejný postih pro všechny. Ukázalo se jako nejbezprostřednější a nejcivilizovanější forma trestání. Vězení mělo již od svého počátku obě ze svých funkcí, a to zbavení svobody a transformování jedinců.³⁵

---

³² *Tamtéž*, s. 169-186.

³³ *Tamtéž*, s. 169-186.

³⁴ *Tamtéž*, s. 189.

³⁵ *Tamtéž*, s. 326.

Princip podmíněného propuštění pochází z r. 1846, tento projekt předložil Bonneville de Marsangy. Princip propagoval, protože věřil v **individuální** nápravu a pokání a v potřebu soudců kontroly a opravy svých rozhodnutí.³⁶

3.2.3.1 Kritika vězeňství

Kritika vězeňství se objevuje relativně brzy, asi v letech 1820-1845 a dodnes zůstává skoro neměnná. Kritika říká, že vězení ztratilo svou moc trestat, že vězení nesnižuje míru kriminality, naopak vytváří recidivu, umožňuje a napomáhá organizování prostředí delikventů spolu solidarizujících. Vězení nepřímo produkuje delikventy tím, že pokud uzavře hlavu rodiny do vězení, trpí bídou manželka a děti, tím pádem se zločinně mohou začít chovat i ostatní členové rodiny uvězněného. Kritika také hledí na ekonomiku věznic, upozorňuje na “dvojnásobný ekonomický omyl“ - pro své náklady na vnitřní organizace a škody způsobené delikvencí, kterou nepotlačuje.³⁷

3.3 Vězeňský systém ČR

V České republice leží 35 věznic, ve kterých vykonává svůj trest 16 568 vězňů, z toho 1484 cizinců. (Údaj z 13. 11. 2013.) Počty zahrnují jen velmi malé procento žen. Náklady na vězně v roce 2012 dosáhly 7,825 miliardy Kč. Průměrné náklady na jednoho vězně denně vycházejí na 916 Kč.³⁸

Zaměstnanci, kteří střeží a spravují věznice a výchovně působí na vězněné skrz programy zacházení, pracují v rámci vězeňské služby.³⁹ VSČR spolupracuje především se státními organizacemi, jako Probační a mediační službou, či sociálními kurátory, dále s nestátními neziskovými organizacemi a s církevními a náboženskými společnostmi.⁴⁰

---

³⁶ *Tamtéž*, s. 341.

³⁷ *Tamtéž*, s. 369-371.

³⁸ Vězeňská služba České republiky. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/prezentace%20VS%20%C4%8CR/2013_11%20VS-CR%20FOR%20WEB.pdf

³⁹ Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2012. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [2013] [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Ro%C4%8Denka%202012.pdf

⁴⁰ Vězeňská služba České republiky. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/prezentace%20VS%20%C4%8CR/2013_11%20VS-CR%20FOR%20WEB.pdf

3.3.1 Vazební věznice, věznice a ústav zabezpečovací detence

Vazební věznice zabezpečují, aby se obvinění nevyhýbali trestnímu stíhání, aby neovlivňovali dosud nevyslechnuté svědky a aby nepáchali dále trestnou činnost, pro kterou jsou stíháni.⁴¹ Výkon vazby je vykonáván jak v klasickém celovém, tak ve zmírněném režimu. Ve zmírněném režimu se obvinění mohou v určeném čase volně pohybovat a stýkat se s ostatními obviněnými umístěnými v tomto oddělení.⁴²

Věznice zabezpečují, aby trest odnětí svobody probíhal podle zákonů a plnil svoji funkci.⁴³ Věznice se člení podle míry vnější ostrahy, podle zajištění bezpečnosti a způsobu uplatňování resocializačních programů do čtyř základních typů (stupňů) od nejmírnějšího po nejpřísnější, a to na věznice typu:

- A) **s dohledem**, kde se uvěznění pohybují bez omezení, pracují většinou mimo věznici, a to bez dozoru
- B) **s dozorem**, kde se odsouzení pohybují zpravidla pod dozorem zaměstnance, pracují většinou mimo věznici bez dozoru
- C) **s ostrahou**, kde se odsouzení pohybují pod dohledem zaměstnance, pracují zpravidla ve věznici, nebo na střežených místech mimo ni, návštěvy probíhají převážně s dozorem
- D) **se zvýšenou ostrahou**, kde se nepovoluje volný pohyb uvnitř věznice, vězni pracují ve věznici, nebo v celách s dohledem nad pracovní činností min. 1x za 30 minut.⁴⁴

V rámci jedné věznice mohou být zřízena oddělení různých základních typů. Dále se zřizují zvláštní věznice, a to pro ženy a pro mladistvé. Ochranné opatření, ke kterému dochází v ústavu se zvláštní ostrahou a s léčebnými, psychologickými a dalšími speciálními programy určeny těm, kteří se díky svému psychickému stavu dopouštějí kriminální činnosti, se nazývá zabezpečovací detence.⁴⁵

---

⁴¹ Předpis č. 141/1961 Sb.: Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). *Zákony pro lidi* [online]. 2010 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141#cast1>

⁴² Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2012. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [2013] [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Ro%C4%8Denka%202012.pdf

⁴³ *Tamtéž*

⁴⁴ Vězeňská služba České republiky. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/prezentace%20VS%20%C4%8CR/2013_11%20VS%20FOR%20WEB.pdf

⁴⁵ Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2012. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [2013] [cit. 2014-03-01]. Dostupné z:

3.4 Desocializační účinky vězení

Při pobytu ve vězení dochází k vyčlenění z běžného života, přetrhají se sociální vazby s rodinou, přáteli a spolupracovníky, stejně jako se přerušují pracovní aktivity a návyky. Nedostatek práce a nesamostatnost má na odsouzeného špatný vliv.⁴⁶

Pro zvládnutí trestu odnětí svobody je třeba velká míra adaptace, která se pojí se ztrátou aktivity a iniciativy jedince, osobnost sociálně degraduje, zužují se její zájmy. Při adaptaci odsouzený získává nežádoucí návyky a kontakty s kriminálně činnými jedinci, a to i mimo prostor vězení. Dochází ke ztrátě osobnosti a pocitu odpovědnosti za vlastní jednání. Může docházet k utvrzování kriminálních sklonů, vězeň se učí místním hodnotám, stává se imunním vůči normálním společenským normám. Na normální společenské normy se vězni upínají hlavně určitou dobu po uvěznění, a naopak před propuštěním. V mezidobě, kdy má vězeň před sebou výhled ještě dlouhého trvání trestu, se víc upíná na normy vězeňské subkultury. To vše podporuje recidivní chování.⁴⁷

Mimo jiné dlouhodobé tresty vyvolávají duševní poruchy, často ještě v době výkonu trestu.⁴⁸

Prosazované tendence se tresty odnětí svobody snaží omezit a směřují k tomu, aby se staly až krajním trestem, a to právě pro své desocializační účinky.⁴⁹

---

http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Ro%C4%8Denka%202012.pdf

⁴⁶ *Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, s. 30-31. ISBN 978-80-904116-0-9.

⁴⁷ SUCHÝ, Oldřich. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon*. Praha: Leges, 1991. s. 35-37. ISBN 80-85638-02-9.

⁴⁸ *Tamtéž*, s. 20.

⁴⁹ *Tamtéž*, s. 5.

3.5 Kriminální recidiva

Pojem recidiva znamená opakování trestného činu stejným pachatelem. Těžká životní situace na svobodě může vést k páčání další trestné činnosti, někdy i se záměrem se znovu dostat do vězení, které může působit jako určité zázemí.⁵⁰

3.5.1.1 Prevence kriminálního jednání a recidivy

Odsouzení jsou postiženi sociálním vyloučením. Jako nejúčinnější se proti společenskému vyloučení jeví programy preventivní, ať už primární, sekundární nebo terciární.⁵¹ Takto rozlišujeme prevenci podle toho, komu je adresována. Primární prevence je určena všem v dané oblasti, popř. velkým skupinám (ženám, mládeži atd.). Sekundární prevence se zaměřuje na potenciální pachatele a situace, při kterých vzniká kriminální chování. Preventivní programy sekundární prevence mohou např. působit na žebráky, děti bez dohledu, závislé na omamných látkách atd. Terciární prevence se zaměřuje na předcházení kriminální recidivě, popř. na viktimologickou recidivu u oběti, tj. případu, kdy se člověk stává opakovaně obětí trestného činu. U terciární prevence se očekává, že již k trestnému činu došlo, takové programy se snaží o resocializaci pachatelů.⁵²

Mezi recidivisty se vyskytuje velké procento osob s těžkými psychopatickými rysy (sexuální devianti, agresivní pachatelé) a ukazuje se, že pro ně bývá trest odnětí svobody neúčinný. Pobyt ve vězení se stává jen dočasnou izolací, nemá na ně resocializační účinky.⁵³

3.6 Resocializace

Socializace je proces jedince začleňování se do sociální skupiny (množství jedinců, mezi kterými existují pravidelné a trvalejší vztahy), osvojuje si její normy, hodnoty a role. Hlavní fáze procesu probíhá v dětství a v mládí. Jedna z nejdůležitějších fází, tj. povolání, přichází ale až na konci mládí. Výsledkem socializace je sociální identita.⁵⁴ Neúspěšná

---

⁵⁰ MAREŠ, Petr, Markéta HORÁKOVÁ a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Sociální exkluze na lokální úrovni*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2008, s. 58-60. ISBN 978-807-4160-141.

⁵¹ *Tamtéž*

⁵² NOVOTNÝ, Oto a Josef ZAPLETAL. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, s. 189-191. ISBN 80-735-7026-2.

⁵³ SUCHÝ, Oldřich, *op. cit.*, s. 30.

⁵⁴ JANDOUREK, Jan, *op. cit.*, s. 35-36.

socializace se stává problémem jak pro jedince (jeho společenské vyloučení), tak pro společnost (sociální deviace).⁵⁵

Resocializace je proces opětovného zapojení jedince do života, který již dříve socializačním procesem prošel, ale byl z daného společenství vyřazen. Děje se tak při vstupu do nové životní situace, např. se vstupem do nového zaměstnání, v adolescenci či stáří, nebo při výstupu z VTOS.⁵⁶

Jelikož je resocializace dlouhodobý a složitý proces, je třeba v tomto ohledu pomoci odsouzeným ještě ve vězení i v období po propuštění z věznice. Účinná péče by měla být kontinuální.⁵⁷

3.6.1 Praktické problémy resocializace vycházejících z VTOS

Odsouzení, kteří vycházejí z VTOS, trpí „šokem ze svobody“ – těžko se odpoutávají od adaptačních mechanismů, návyků a stereotypů získaných ve věznici. Člověk ztrácí pocit bezpečí a jistoty vězeňského života, těžko se adaptuje životu na svobodě.⁵⁸ Lidé vycházející z VTOS se setkávají s výrazným sociálním vyloučením, společnost je odmítá, dostanou nálepku „kriminálního“. Sociální kurátoři považují za jeden z hlavních rizikových oblastí trh práce a bydlení. Propuštění vězni jsou kvůli drahým komerčním nájům často odkázáni na azylové domy nebo ubytovny, které ale podléhají určitým pravidlům, což může navozovat atmosféru věznice. Propuštění touží po svobodě, často se těmto pravidlům nechtějí přizpůsobovat a hrozí jim stav bezdomovectví.⁵⁹

Potenciální zaměstnavatelé často nechtějí zaměstnávat osoby se záznamem v trestním rejstříku, mnohdy se ale problémem stává nízká motivace bývalých odsouzených pracovat, popř. špatné či žádné pracovní návyky.⁶⁰

Samotní odsouzení zmiňují jako jeden z nejnebezpečnějších faktorů pro recidivu a návrat do vězení závislost na drogách nebo alkoholu.⁶¹

Jako další z problematických skutečností při návratu na svobodu můžeme zmínit narušení vztahu v rodině a špatnou orientaci v prostředí na svobodě (při jednání s úřady a

---

⁵⁵ HAVLÍK, Radomír. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, s. 45. ISBN 80-717-8635-7.

⁵⁶ JANDOUREK, Jan, *op. cit.*, s. 204.

⁵⁷ *Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, s. 20-23. ISBN 978-80-904116-0-9.

⁵⁸ *Tamtéž*, s. 31.

⁵⁹ MAREŠ, Petr, *op. cit.*, s. 58-60.

⁶⁰ *Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, s. 27-28. ISBN 978-80-904116-0-9.

⁶¹ *Tamtéž*, s. 23.

institucemi). Finanční problémy (dluhy za náklady z výkonu trestu, dluhy na základě trestního řízení, neschopnost platit náhradu škody poškozenému atd.) jsou jedním z největších problémů v sociální reintegraci. Toto potvrzují i probační úředníci (zaměstnanci Probační a mediační služby – viz níže).⁶²

3.6.2 Penitenciární péče

Penitenciární péče je speciální péče o odsouzené ve vězení, zaměřuje se na přípravu na propuštění na svobodu a znovuzачlenění vězně do společnosti. Na penitenciární péči se podílí odborní pracovníci VSČR, a to **speciální pedagogové**, kteří např. vypracovávají koncepce programů zacházení a usměřují **vychovatele**, dále **sociální pracovníci**, kteří mají za cíl hladký přechod odsouzeného do života na svobodě, **pedagogové volného času**, kteří realizují různé aktivity odsouzených (kulturní, sportovní atd.) a **psychologové** poskytující poradenství personálu i odsouzeným.⁶³

Hlavními nástroji penitenciární péče jsou programy zacházení a volnočasové aktivity. Odsouzený by měl aktivně naplnit svůj volný čas, a to činnostmi jak povinnými, tak dobrovolnými.⁶⁴

3.6.2.1 Programy zacházení

Programy zacházení jsou individuální programy, které pomáhají odsouzeným změnit jejich systém hodnot, učí je různé dovednosti, umožňují vězňům rozšířit si kvalifikaci atd. Tyto aktivity jsou předpokladem pro úspěšnější návrat do společnosti a snížení recidivy.⁶⁵

Programy zacházení se individuálně přidělují každému vězni, který vykonává trest odnětí svobody déle než tři měsíce. Udělují se na základě mnoha okolností, např. sociální a psychologická posouzení, příčiny kriminálního jednání, faktu, zda je odsouzený recidivista, či prvně trestán. Na vytváření programu se podílí i odsouzený. Výsledky programů se průběžně vyhodnocují.⁶⁶

---

⁶² *Tamtéž*, s. 24-29.

⁶³ *Tamtéž*, s. 34-43.

⁶⁴ *Tamtéž*, s. 20-23.

⁶⁵ *Tamtéž*, s. 20-23.

⁶⁶ *Tamtéž*, s. 44.

Programy mají 5 základních kategorií aktivit:

1. pracovní aktivity s nebo bez nároku na odměnu, s cílem vytvoření pracovních návyků a získání finančních zdrojů pro odsouzené

Existuje několik přijatelných forem zaměstnávání vězňů, základní forma je práce v rámci vnitřní režie věznice (úklid, prádelna atd.) a vlastní výroba. Také existují dohody práce s podnikatelskými subjekty. Jedná se především o méně kvalifikované pozice, např. balení obálek, kompletace výrobků atd. Dále mají odsouzení možnost práce mimo věznici, toto se však jeví obtížné, protože klesá počet vězňů, kteří mají povolen volný pohyb při plnění pracovních úkolů. Jinou možností je také zaměstnání ve středisku hospodářské činnosti Vězeňské služby vzniklé právě za účelem vytvoření pracovních míst pro odsouzené.

2. vzdělávací aktivity

Ve výkonu trestu je možné získat základní i střední odborné vzdělání, rekvalifikační kurzy. Odsouzení získávají lepší kvalifikaci, tudíž mají v budoucnu větší šanci se uchytit na trhu práce. Zvyšuje se tak pravděpodobnost reintegrace.

3. speciální výchovné aktivity pro změnu postojů odsouzeného

Jedná se např. o terapii, sociálně-právní poradenství, trénink zvládnutí vlastní agresivity, což se ukazuje jako velmi významné pro prevenci recidivy.

4. zájmové aktivity pro vyplnění volného času s cílem rozvoje schopností, vědomostí atd.

5. utváření vnějších vztahů

Jedná se o podporu sociálního zázemí odsouzeného (udržování kontaktu s blízkými), přehledu o vnějším světě, řešení vztahů odsouzených s vnějším světem jako např. jejich závazky, pracovního uplatnění a zajištění bydlení.⁶⁷

Někteří odsouzení částečně projevují nespokojenost se službami, uvítali by více rekvalifikačních kurzů, nácvik pracovních dovedností a informace o trhu práce. Dále postrádají osobní přístup k vězňům.⁶⁸

---

⁶⁷ *Tamtéž*, s. 45-49.

3.6.2.2 Standardizované programy zacházení

Aplikovány bývají také standardizované programy zacházení, kde se užívají vyzkoušené a úzce zaměřené metody.⁶⁹

Program 3Z

Program 3Z – „Zastav se, zamysli se a změň se“ představuje český ekvivalent anglického programu Stop, Think and Change. Jedná se o jeden ze standardizovaných programů zacházení. Program se zaměřuje na vícekrát trestané odsouzené, a to hlavně za majetkovou trestní činnost. Program spočívá v analýze výhod a nevýhod páčání trestné činnosti, objasňuje se, jaký vliv mají myšlenky a pocity na kriminální chování, užívá se metoda tzv. „zpomaleného“ přehrávání trestného činu - klient nejdříve vyličí, co se dělo při trestném činu, potom jaké měl pachatel pocity a co se stalo před vykonáním onoho trestného činu a nakonec popíše jeho důsledky. Odsouzení se pokouší o rozbor vzorců trestného chování, klienti se pokouší nalézt vzorce, které se opakují, které můžeme označit za rizikové faktory chování. Sezení s titulem „kauzální myšlení“ má za cíl naučit klienty odhadnout důsledky svého jednání. Dále se klienti pokouší pochopit svoje problémy tak, aby věděli, že se dají řešit jiným způsobem než páčáním trestné činnosti, určují si své rizikové faktory.⁷⁰

Další ze standardizovaných programů zacházení lze uvést **GREEP**, který se soustřeďuje na pachatele trestných činů spáchaných na dětech, nebo **Program TP 21 Junior** specializovaný na snížení agresivity mezi mladistvými, program pro pachatele dopravních nehod a další.⁷¹

3.6.2.3 Výstupní oddělení

Před výstupem z VTOS se odsouzený připravuje na propuštění na svobodu ve „výstupním oddělení“, kde funguje volnější režim a práce s odsouzeným je zaměřena na život na svobodě. Pobyt na tomto oddělení plní výraznou funkci v resocializaci. Nastupují do něj převážně odsouzení na dobu delší než 3 roky, ale i jiní, kteří toto zacházení

---

⁶⁸ *Tamtéž*, s. 25.

⁶⁹ BIEDERMANOVÁ, Eva a Michal PETRAS. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, s.33-50. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-807-3381-158.

⁷⁰ *Tamtéž*

⁷¹ *Tamtéž*, s. 33-36.

potřebují (např. sociálně slabší), v obou případech obvykle 6 měsíců před výstupem z VTOS. Předvýstupní příprava či zacházení je dobrovolné.⁷²

Kvůli nácviku samostatnosti by aktivity v tomto oddělení měly být:

- a. **samoobslužné** (např. sami si zajišťují hygienické a společenské potřeby, mohou si prát atd.)
- b. **speciálně výchovné** (dopravní výchova, sociální výcvik, občanský a právní kurz, výcvikové programy pro nezaměstnané apod.)
- c. **extramurální** (zaměřené na kontakt člověka s vnějším světem a posílení sociálních vazeb).

Pro trénink civilního života se realizují aktivity i mimo věznici, např. nákup v supermarketu nebo kulturní akce. Odsouzení by si měli vyzkoušet různé sociální situace, např. návštěvu úřadu. Výstupní oddělení se svým vzhledem snaží podobat civilnímu bydlení. To vše by mimo jiné mělo zmírnit šok z propuštění.⁷³

Obrázek 1: výstupní oddělení

Zdroj: Výstupní oddělení. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/o-nas-1628/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vystupni-oddeleni>

---

⁷² *Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňů osob.* 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, s. 51-52. ISBN 978-80-904116-0-9

⁷³ *Tamtéž*

Obrázek 2: výstupní oddělení

Zdroj: Výstupní oddělení. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2012 [cit. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-svetla-nad-sazavou-93/o-nas-1628/vykon-vezenstvi-462/vykon-trestu-1052/vystupni-oddeleni>

3.6.3 Postpenitenciární péče

Postpenitenciární, tedy systematická péče pro osoby propuštěné z VTOS, má za cíl nápravu osob, eliminaci jejich sociálního vyloučení. Pro dosažení těchto cílů je důležitá kontinuální sociální péče, která zaručí plynulý přechod od penitenciární do postpenitenciární péče, dále spolupráce pomáhajících subjektů, tedy komplexní působení na klienta. Metodika postpenitenciární péče není sjednocena, v zákoně spadá pod zákon o sociálních službách, konkrétně pod sociální prevence – sociální rehabilitace.⁷⁴

Sociální rehabilitace se poskytuje formou terénních a ambulantních služeb nebo formou pobytových služeb poskytovaných v centrech sociálně rehabilitačních služeb.⁷⁵

Postpenitenciární péči poskytovanou v České republice můžeme rozdělit na:

1. **obecnou postpenitenciární péči**, která se zaměřuje na pomoc lidem v konfliktu se zákonem bez rozlišení individuálních potřeb klienta. Péče konkrétně pomáhá v oblasti dluhového, právního a sociálního poradenství, dále pomáhá zajistit propuštěnému zaměstnání a bydlení, poskytuje mu psychickou podporu.

---

⁷⁴ *Tamtéž*, s. 63-64.

⁷⁵ Předpis č. 108/2006 Sb.: Zákon o sociálních službách. *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

2. **specializovanou postpenitenciární péči**, poskytovanou klientům, kteří mají nebo měli problémy s drogami. Péče probíhá v podobě individuálního poradenství, podpory v abstinenci, zprostředkování léčby, skupinových motivačních aktivit atd.⁷⁶

3.6.4 Rubikon centrum

Rubikon centrum je nestátní nezisková organizace působící převážně v Čechách, jejíž cílovou skupinu představují lidé s kriminální minulostí. Pracuje momentálně ve 14 věznicích České republiky. Pomáhá odsouzeným se snadněji resocializovat. Pro důraz na kontinuální péči se Rubikon věnuje odsouzeným ještě ve VTOS i po propuštění na svobodu.

Rubikon provádí programy v těchto hlavních oblastech:

1. Zvýšení zaměstnanosti

Nabízí pracovní poradenství, odbornou asistenci při hledání práce, sami také zprostředkovávají volná pracovní místa a vyhledávají potenciální zaměstnavatele.

Rubikon také pořádá „Motivační program ZZ“ (získej zaměstnání), kde se klienti učí rozvíjet své sociální i jiné dovednosti, učí se jak zvládat konflikty. Tento kurz se zpravidla organizuje ještě ve věznicích. Další pomocný článek k úspěšné resocializaci představují rekvalifikační kurzy. Ty se také většinou pořádají ještě ve VTOS.⁷⁷

2. Mentoring

Tuto službu provádějí mentoři - vyškolení laici, kteří poskytují lidem opouštějící vězení psychickou podporu. Pomoc laika klientovi funguje na bázi neformálnosti. Mentor klientovi pomáhá s komunikací na úřadech, zprostředkovává mu jiné služby atd.⁷⁸

---

⁷⁶ *Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězňených osob*. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, s. 63-64. ISBN 978-80-904116-0-9

⁷⁷ Služby. *Rubikon centrum: pomáháme překročit minulost* [online]. 2012 [cit. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://rubikoncentrum.cz/sluzby.php>

⁷⁸ *Tamtéž*

3. Řešení zadluženosti

Účastníci kurzů o dlužích se naučí mapovat své dluhy, pracovat s rozpočtem. Zaměstnanci Rubikonu pomáhají klientům s komunikací s věřiteli, asistují v průběhu exekučních řízení.⁷⁹

3.6.5 Probační a mediační služba

Probační a mediační služba je organizační složka státu, která organizuje a kontroluje výkon alternativních trestů (tj. jiných než VTOS), zprostředkovává mimosoudní řešení sporů, pozitivně působí na odsouzené směrem ke společenské reintegraci. Podílí se na prevenci trestné činnosti. Velkou vahou přispívá k rozhodnutí o podmíněném propuštění. Značnou pozornost směřuje na mladistvé pachatele.⁸⁰

3.6.6 Sociální kurátor

Sociální kurátor se věnuje svému klientovi v průběhu trestního řízení proti němu, po dobu výkonu trestu, kdy spolupracuje se sociálním pracovníkem VSČR, i po propuštění na svobodu. Kurátor zajišťuje sociálně právní poradenství a sociální pomoc. Také spolupracuje např. v situacích, kdy propuštěný shání zaměstnání či bydlení. Navrhuje poskytování peněžitých a věcných dávek.⁸¹

---

⁷⁹ *Tamtéž*

⁸⁰ Předpis č. 257/2000 Sb. *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>

⁸¹ MÜHLPACHR, Pavel. *Sociální práce*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, s. 67-73. ISBN 80-210-3323-1.

4 Analytická část

4.1.1 Podoba výzkumného souboru

Výzkumný soubor rozdělen z hlediska demografických údajů věku a pohlaví vypadá následovně:

Tabulka 1: Věk a pohlaví respondentů

	Věk						Total
	20-24 let	25-29 let	30-34 let	35-39 let	40-44 let	45 let a více	
Pohlaví							
ženy	2	2	4	6	2	1	17
muži	13	16	25	14	13	16	97
Total	15	18	29	20	15	17	114

Zdroj: vlastní zpracování

Respondenti byli převážně mužského pohlaví. Přestože žen bylo v souboru zastoupeno jen 17, můžeme data získaná z tohoto počtu žen chápat jako přínosná díky poměrně nízkému počtu žen ve věznicích oproti mužům. (Údaj z 13. 11. 2013 uvádí počet 944 žen oproti 15624 mužům ve VTOS.)⁸² Dotazované ženy vykonávaly svůj trest výhradně ve věznici ve Velkých Přílepech, která se ale po amnestii bývalého prezidenta Klause uzavřela.

Nejvíce zastoupená se ukázala třetí věková kategorie, v rozmezí 30-34 let. 25 %⁸³ respondentů je ve věku tohoto rozmezí. Můžeme říci, že dotazovaní jsou spíše mladšího věku. Nejmladšímu respondentovi bylo 20 let, nejstaršímu 53 let.

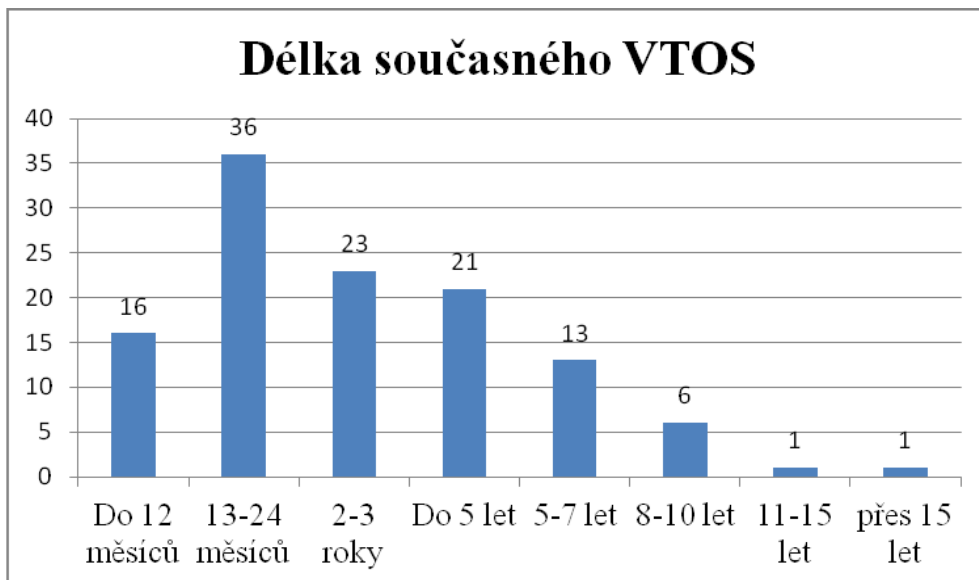
---

⁸² Vězeňská služba České republiky. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/prezentace%20VS%20%C4%8CR/2013_11%20VS%20FOR%20WEB.pdf

⁸³ Procentuální údaje v textu jsou vždy zaokrouhleny na celá čísla.

Výzkumný soubor lze rozdělit podle délky vykonávaného trestu. Odpovědi se zařazovaly do osmi jednotlivých kategorií, které vidíme v následujícím grafu. Respondenti nejčastěji vykonávali trest dlouhý 13-24 měsíců.

Graf 1: Délka současného VTOS

Zdroj: vlastní zpracování

4.1.2 Další demografické četnosti

4.1.2.1 Vzdělání

Nejpočetnější se projevila kategorie ukončeného středního vzdělání, do kterého samozřejmě spadají obory zakončené maturitou i výučním listem.

Graf 2: Nejvyšší ukončené vzdělání

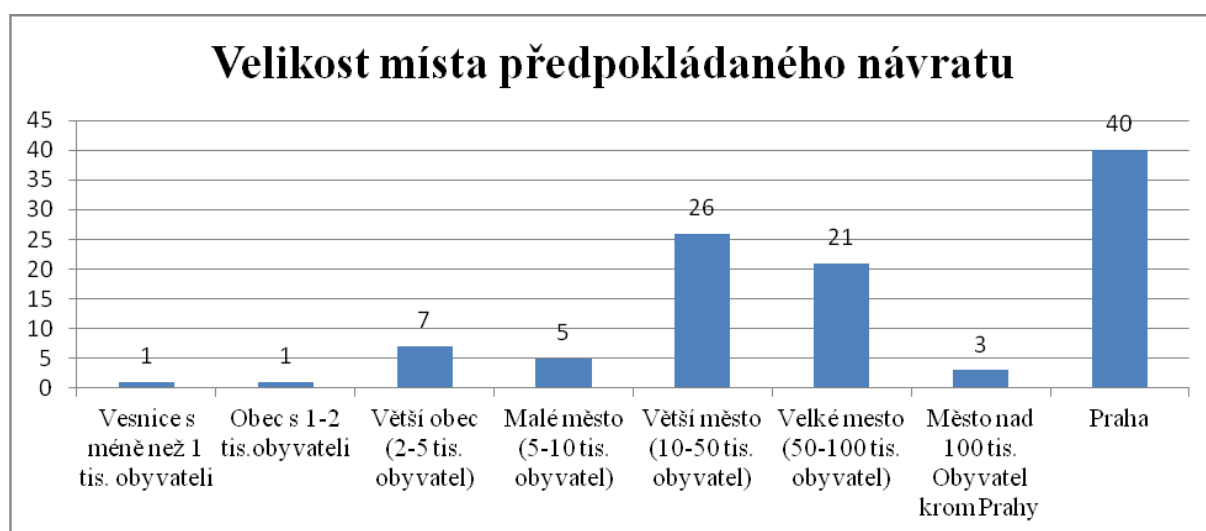
Zdroj: vlastní zpracování

Kvůli nízkému zastoupení obměn nástavbového a vysokého vzdělání byly tyto dvě kategorie pro další použití sloučeny s kategorií středního vzdělání a nazvané „Alespoň SŠ“. Četnost kategorie základního vzdělání není tolik vysoká, avšak musíme si uvědomit situaci na pracovním trhu, do které se odsouzení se základním vzděláním po opuštění věznice dostanou.

4.1.2.2 Velikost místa předpokládaného návratu

Ukázalo se, že velké množství respondentů se chystá na návrat po VTOS do velkých měst, velmi často do Prahy.

Graf 3: Velikost místa předpokládaného návratu

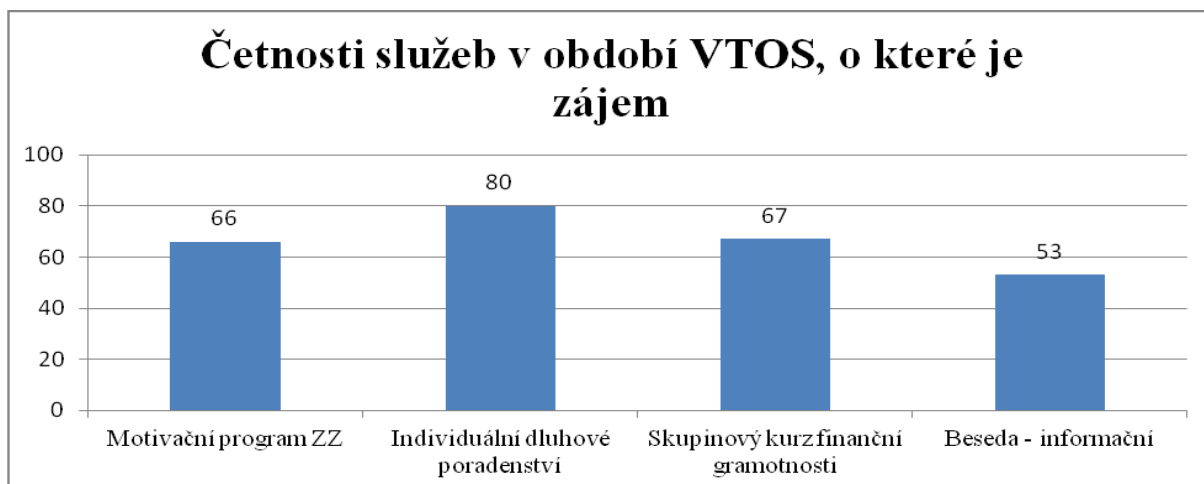
Zdroj: vlastní zpracování

V našem souboru se kvůli podmínce Rubikon centra, aby se odsouzený po východu z VTOS vrátil do některého z krajů, ve kterém Rubikon poskytuje své služby, objevují města z 8 krajů ČR, a to: Ústecký, Karlovarský, Středočeský, Liberecký, Plzeňský, Jihočeský, Pardubický a Praha. Z grafu lze vyčíst, že se odsouzení spíše vrací do větších měst.

4.1.3 Služby Rubikon centra

Graf č. 4 znázorňuje, o jaké služby poskytované Rubikonem ještě ve VTOS projevují respondenti zájem.

Graf 4: Četnosti služeb v období VTOS, o které je zájem

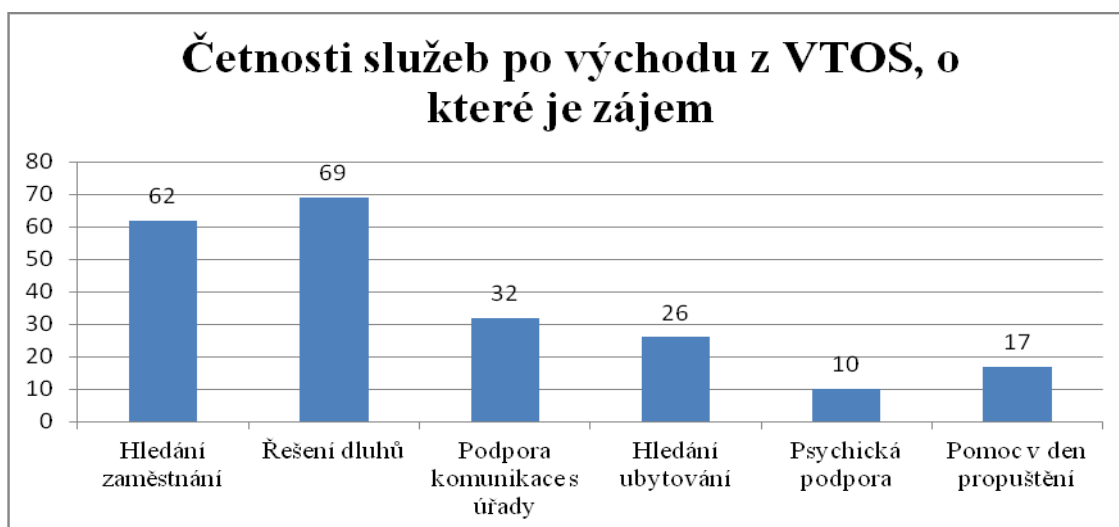

Zdroj: vlastní zpracování

Dvě nejvíce zastoupené kategorie služeb řeší jeden podstatný problém odsouzených a jejich reintegrace, a to zadlužení. Odsouzení mívají problémy zorientovat se ve svých dlužích a také rozumět dané terminologii, kterou věřitelé často používají, aniž by si uvědomovali, že jim jejich dlužníci nerozumí.

Po východu z VTOS chce nejvíce respondentů dotazníkového šetření opět pomoci při řešení dluhů.

Graf 5: Četnosti služeb po východu z VTOS, o které je zájem

Zdroj: vlastní zpracování

Dále chtějí klienti Rubikon centra pomoci s hledáním zaměstnání, podporou komunikace s úřady. Jak vidíme z grafu, poměrně malé procento klientů má zájem o psychickou podporu a o pomoc v den propuštění, kterou zařizuje mentor.

Předchozí dva grafy naznačují velký zájem o pomoc v oblasti zaměstnání a dluhů na úkor jiných služeb. Vyřešit tyto konkrétní situace může být velmi složité, proto se odsouzení mohou cítit bezradní. V případě rozhodování do jakých činností vkládat nové finance nebo energii bych dle této sondy volila oblast dluhů a zaměstnání.

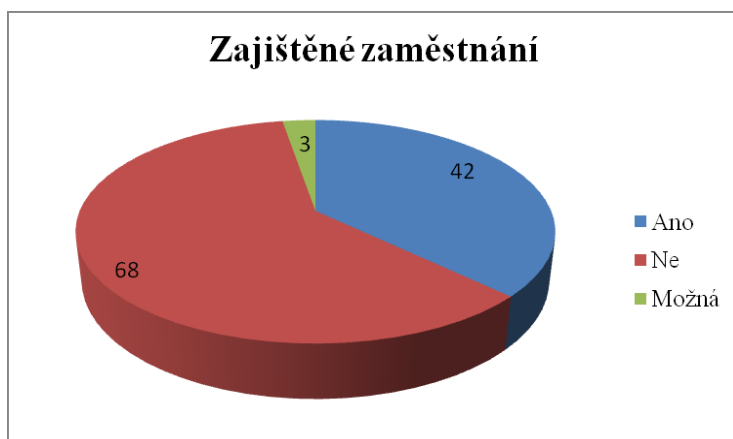
4.1.4 Překážky reintegrace

S grafy služeb nabízených centrem Rubikon souvisí následující grafy, které zaznamenávají praktické překážky reintegrace.

4.1.4.1 Zaměstnání

Většina respondentů neměla zaměstnání zajištěné. Výsledek koresponduje s grafem č. 5, ve kterém respondenti projevují poměrně velký zájem o asistenci při hledání práce.

Graf 6: Zajištěné zaměstnání

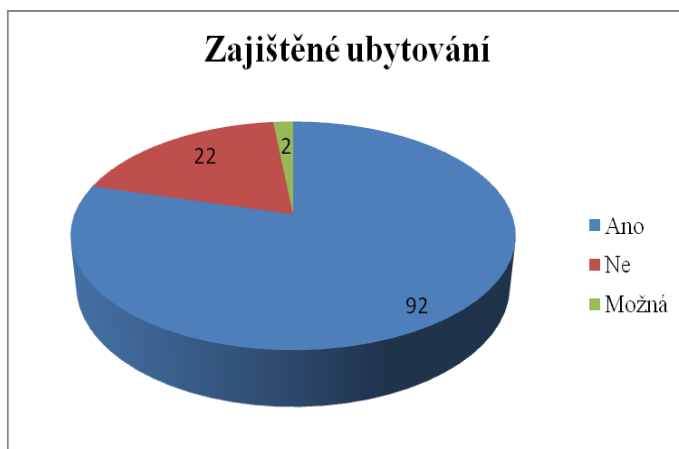

Zdroj: vlastní zpracování

Víme, že ve vězení dochází k ochabnutí pracovních návyků, a také že potenciální zaměstnavatelé mohou být složité k nalezení. Zdá se, že toto je opravdu oblast, ve které se vyplatí pomáhat. Kvůli tomu byla do dotazníku zařazena i otázka, zda by respondent nemohl doporučit potenciálního zaměstnavatele, který by byl ochoten zaměstnat osoby se záznamem v trestním rejstříku. Téměř ve všech případech však bohužel zůstala otázka nevyplněna.

4.1.4.2 Ubytování

Graf 7: Zajištěné ubytování

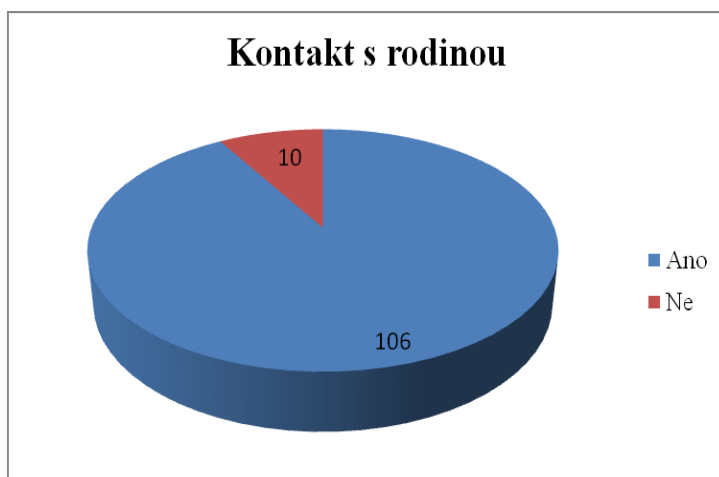
Zdroj: vlastní zpracování

Počet odsouzených majících zajištěné ubytování je poměrně vysoký, tím pádem u většiny respondentů odpadá nebezpečí bezdomovectví. Bývalý odsouzený nemusí bydlet na ubytovnách majících nejružnější pravidla, která mohou připomínat vězeňský život.

4.1.4.3 Kontakt s vnějším světem

Již v teoretické části pozorujeme, že kontakt s vnějším světem je příhodný pro reintegraci. V dotazníku se toto téma promítá jen do otázky kontaktu s rodinou, v této bakalářské práci tedy bylo zastoupeno téma kontaktu s vnějším světem kontaktem s vlastní rodinou.

Graf 8: Kontakt s rodinou

Zdroj: vlastní zpracování

Graf také přináší poměrně dobrou zprávu. Vidíme, že respondenti ve velké míře tvrdí, že kontakt se svou rodinou mají. Teoretický poznatek desocializačních účinků

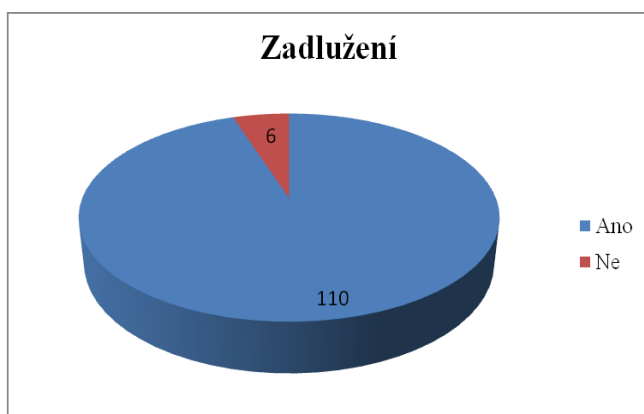
pobytu ve vězení přetrhávající kontakt a vztahy s vnějším světem koresponduje s tímto výsledkem jen málo. (Alespoň tedy v našem případě částečné charakteristiky kontaktu s vnějším světem.)

Může být příhodné říci, že ze 17 dotázaných žen jen jedna tvrdila, že se svou rodinou kontakt neudrzuje.

4.1.4.4 Dluhová problematika

Jako doplnění ke grafům č. 4 a 5, kde byl zjištěn velký zájem ze strany respondentů o pomoc při řešení dluhové problematiky, se zde můžeme podívat, že situace je opravdu alarmující. Celých 95 % respondentů má dluhy. Grafy naznačují, že toto téma zasluhuje velkou pozornost.

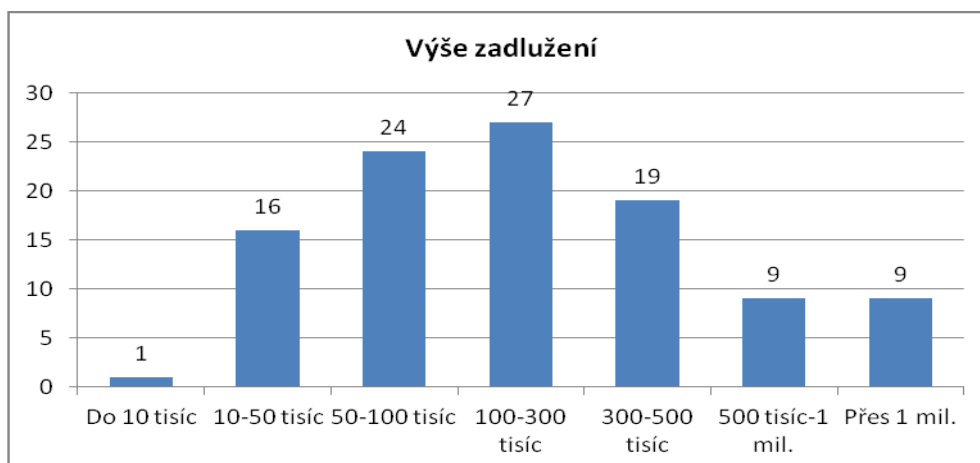
Graf 9: Zadlužení

Zdroj: vlastní zpracování

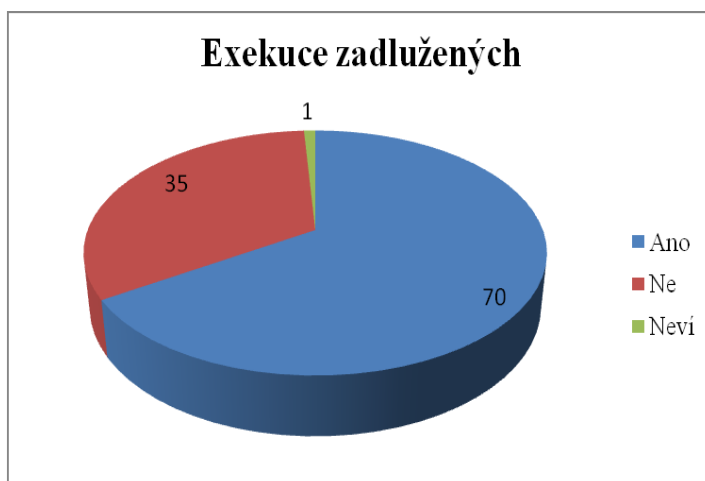
Problematiku zadlužení vystihují také následující dva grafy, které se zaměřují na výši zadlužení odsouzených a na fakt, jestli mají, nebo nemají exekuce. Exekuce naznačuje, že dluh již postoupil do své pozdní fáze a tudíž může souviset s problematickým řešením dluhu. Výše dluhu také naznačuje problematičnost splácení.

Graf 10: Výše zadlužení

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 11: Exekuce zadlužených

Zdroj: vlastní zpracování

4.1.5 Vztahy demografických údajů s faktory reintegrace

Tato kapitola poukazuje na souvislosti mezi demografickými ukazateli a tématy reintegrace, které jsou tříděny v předchozí kapitole, popř. zájmem o nabízené služby Rubikon centra.⁸⁴

4.1.5.1 Pohlaví

Na následující kontingenční tabulce vidíme, jakým způsobem ovlivňuje pohlaví fakt, zda má respondent zajištěné zaměstnání.

Tabulka 2: Kontingenční tabulka - Pohlaví x zajištěné zaměstnání

			Zajištěné zaměstnání		Total
			Ano	Ne	
Pohlaví	ženy	Count	2	15	17
		Adjusted Residual	-2,4	2,4	
	muži	Count	40	53	93
		Adjusted Residual	2,4	-2,4	
Total		Count	42	68	110

Zdroj: vlastní zpracování

Adjustovaná rezidua přehledňují projevení závislosti, ženy tedy častěji nemají zajištěné zaměstnání než muži.⁸⁵ Jen 12 % žen má zaměstnání zajištěno. Tento graf souvisí s další přijatou hypotézou, že respondentky projevily statisticky větší zájem o službu Rubikon centra „Motivační program ZZ“, ve kterém se klienti připravují na vstup na trh práce.⁸⁶ Díky tomuto zjištění můžeme očekávat v ženských věznicích větší zájem o tuto specifickou službu.

Obdobně byly testovány závislosti zajištění ubytování, kontaktu s rodinou a zadlužením na pohlaví. Testy chí-kvadrát ale nemohly být provedeny, neboť podíl teoretických četností kontingenční tabulky menších než 5 přesahoval 20 %.

Určitá souvislost mezi pohlavím a dluhovou problematiku se ale potvrdila, jedná se o zjištění, zda respondenti řešili své dluhy ještě před nástupem do VTOS.

⁸⁴ Vztahy demografických údajů a služeb Rubikon centra jsou zmíněny jen v případě přijetí hypotézy o závislosti.

⁸⁵ $X^2=5,945$, $C_n=0,226$, $V=0,232$

⁸⁶ Viz tabulka č. 13 v příloze č. 2

Tabulka 3: Pohlaví x řešení dluhů před nástupem do VTOS

			Dluhy jsem řešil před nástupem do VTOS		Total
			Ano	Ne	
Pohlaví	ženy	Count	2	12	14
		Adjusted Residual	-2,8	2,8	
	muži	Count	46	39	85
		Adjusted Residual	2,8	-2,8	
Total		Count	48	51	99

Zdroj: vlastní zpracování

Muži spíše řešili své dluhy před nástupem do VTOS než ženy.⁸⁷ Adjustovaná rezidua naznačují relativně silný vztah. Jen 14 % žen se svými dluhy zabývalo.

4.1.5.2 Věk

Test Chí-kvadrát nepotvrdil závislost věku a zajištění ubytování ani zaměstnání. Test pro výzkum závislosti věku na kontaktu s rodinou a zadlužení nemohl být proveden pro příliš vysoký podíl teoretických četností menších než 5.

4.1.5.3 Vzdělání

V následující tabulce se projevuje vztah vzdělání a faktu, zda mají respondenti zajištěné zaměstnání.

Tabulka 4: Vzdělání x zajištěné zaměstnání

			Zajištěné zaměstnání		Total
			Ano	Ne	
Vzdělání sloučené	ZŠ	Count	11	33	44
		Adjusted Residual	-2,3	2,3	
	alespoň SŠ	Count	31	35	66
		Adjusted Residual	2,3	-2,3	
Total		Count	42	68	110

Zdroj: vlastní zpracování

Lidé s alespoň středním vzděláním mají zajištěné zaměstnání ve větší míře, než osoby jen se základním vzděláním.⁸⁸ Toto poznání koresponduje s testováním závislosti vzdělání na zájmu o Motivační kurz ZZ a na zájmu o pomoc při hledání zaměstnání po

⁸⁷ $X^2=7,635$, $C_n=0,268$, $V=0,278$

⁸⁸ $X^2=5,399$, $C_n=0,216$, $V=0,222$

propuštění na svobodu. O obě služby mají statisticky větší zájem osoby se základním vzděláním.⁸⁹

Chí-kvadrát test nevyvrátil hypotézu o nezávislosti vzdělání na faktu, zda mají respondenti zajištěné ubytování.

Test nemohl být použit pro výzkum závislosti vzdělání na kontaktu s rodinou, ani faktu, zda jsou respondenti zadluženi.

Určitá spojitost s dluhovou problematikou byla přijata, a to v případě otázky aktivního řešení dluhů (mimo strhávání dluhu z platu ve VTOS).

Tabulka 5: Vzdělání x aktivní řešení dluhu (nepočítaje exekuci na plat)

			Řeším nyní aktivně dluhy (nejen, že mi je dluh strháván z platu)		Total
			Ano	Ne	
Vzdělání sloučené	ZŠ	Count	10	34	44
		Adjusted Residual	-2,4	2,4	
	alespoň SŠ	Count	30	36	66
		Adjusted Residual	2,4	-2,4	
Total		Count	40	70	110

Zdroj: vlastní zpracování

Lidé s vyšším dokončeným vzděláním než ZŠ častěji odpovídali, že svoje dluhy aktivně řeší.⁹⁰ (Aktivní řešení dluhů nezapočítávalo strhávání dluhu z platu.) Většina respondentů (64 %) však své dluhy momentálně neřeší.

⁸⁹ Viz tabulka č. 14 a 15 v příloze č. 2

⁹⁰ $X^2=5,893$, $C_n=0,225$

4.1.5.4 Velikost místa návratu

Tato kapitola zkoumá vztahy velikosti místa návratu pomocí údajů o počtu obyvatel.

Test nepotvrdil závislost velikosti místa návratu na míře zajištěného zaměstnání ani ubytování.

Chí-kvadrát test nemohl být použit pro výzkum závislosti velikosti místa návratu na kontaktu s rodinou, ani na zadlužení odsouzených.

Statisticky významný vztah se projevil v případě Motivačního kurzu ZZ, kde respondenti vracející se do měst s nejméně 50 tisíci obyvateli bez Prahy mají statisticky větší zájem o absolvování kurzu než ostatní.⁹¹

Tabulka 6: Počet obyvatel x Motivační kurz ZZ

		Motivační Kurz ZZ		Total	
		Ano	Ne		
Počet obyvatel	Do 50 tis. obyvatel	Count	20	20	40
		Adjusted Residual	-1,1	1,1	
	Více než 50 tis. obyvatel bez Prahy	Count	19	5	24
		Adjusted Residual	2,5	-2,5	
	Praha	Count	20	20	40
		Adjusted Residual	-1,1	1,1	
Total		Count	59	45	104

Zdroj: vlastní zpracování

Zbylé dvě kategorie počtu obyvatel byly rozděleny co do počtu zastoupení stejným počtem – absolutním i procentuálním.

---

⁹¹ $X^2=6,398$, $C_n=0,241$

Závislost se projevila i v tématu zadlužení, v otázce aktivního řešení dluhu. Relativně nejvíce osob, které své závazky aktivně řeší, se chystají vrátit do Prahy.⁹²

Tabulka 7: Počet obyvatel x aktivní řešení dluhu (nepočítaje exekuci na plat)

			Řeším nyní aktivně dluhy (nejen, že mi je dluh strháván z platu)		Total
			Ano	Ne	
Počet obyvatel	Do 50 tis. obyvatel	Count	12	23	35
		Adjusted Residual	-,5	,5	
	Více než 50 tis. obyvatel bez Prahy	Count	4	19	23
		Adjusted Residual	-2,3	2,3	
	Praha	Count	20	18	38
		Adjusted Residual	2,5	-2,5	
Total		Count	36	60	96

Zdroj: vlastní zpracování

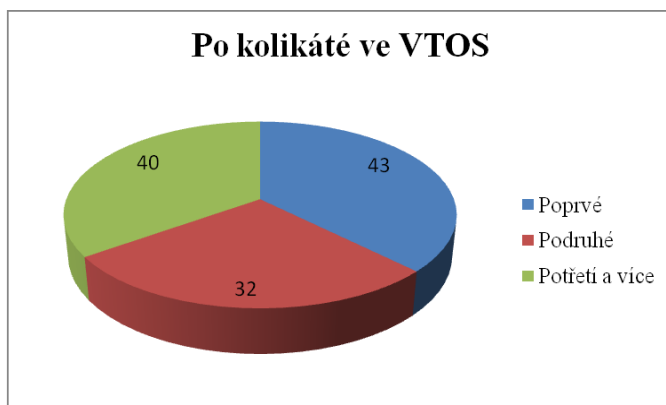
⁹² $X^2=7,835$, $C_n=0,275$

4.1.6 Recidiva a její souvislosti

Jelikož recidiva je jedním z hlavních témat této práce a reintegrace obecně, věnuje se tomuto tématu celá následující podkapitola.

Recidiva byla formulována pomocí otázky v dotazníku „Po kolikáté jste ve VTOS“. Odpovědi bylo nutné spojit do tří kategorií, které zobrazuje graf č. 12.

Graf 12: Po kolikáté jste ve VTOS

Zdroj: vlastní zpracování

Čísla vyšla velmi vyrovnaně, 37 % respondentů vykonává první trest odnětí svobody, 28 % druhý trest a 35 % vykonává nejméně třetí trest odnětí svobody.

4.1.7 Vztah recidivy na demografických ukazatelích

Výsledky chí-kvadrát testů nevyvrátily nezávislost recidivy na vzdělání, věku, ani na velikosti místa návratu, ukazují však závislost pohlaví a recidivy respondentů.

Tabulka 8: Recidiva x pohlaví

			Pohlaví		Total
			ženy	muži	
Po kolikáté ve VTOS (spojené)	Poprvé	Count	13	30	43
		Adjusted Residual	3,6	-3,6	
	Podruhé	Count	3	29	32
		Adjusted Residual	-1,0	1,0	
	Potřetí a více	Count	1	39	40
		Adjusted Residual	-2,7	2,7	
Total	Count	17	98	115	

Zdroj: vlastní zpracování

Ženy v rámci respondentů jsou méně často recidivní než muži.⁹³ Naprostá většina respondentek (76 %) vykonává svůj první trest odnětí svobody.

4.1.8 Vztah recidivy a faktorů reintegrace

Tabulka 9: Recidiva x zajištěné zaměstnání

			Zajištěné zaměstnání		Total
			Ano	Ne	
Po kolikáté ve VTOS (spojené)	Poprvé	Count	19	22	41
		Adjusted Residual	1,2	-1,2	
	Podruhé	Count	16	16	32
		Adjusted Residual	1,5	-1,5	
	Potřetí a více	Count	7	28	35
		Adjusted Residual	-2,8	2,8	
Total	Count	42	66	108	

Zdroj: vlastní zpracování

Zajištěné zaměstnání mají spíše odsouzení trestáni méněkrát než třikrát.⁹⁴ Naopak recidivisté vykonávající min. třetí trest odnětí svobody často zaměstnání zajištěno nemají.

χ^2 test přijal hypotézu o vztahu recidivy a zajištění ubytování.⁹⁵

Tabulka 10: Recidiva x zajištěné ubytování

			zajištěné ubytování		Total
			Ano	Ne	
Po kolikáté ve VTOS (spojené)	Poprvé	Count	39	2	41
		Adjusted Residual	3,1	-3,1	
	Podruhé	Count	27	5	32
		Adjusted Residual	,8	-,8	
	Potřetí a více	Count	24	16	40
		Adjusted Residual	-3,8	3,8	
Total	Count	90	23	113	

Zdroj: vlastní zpracování

Ubytování mají spíše zajištěni nerecidivní pachatelé. V největší míře ti, kteří vykonávají svůj první trest odnětí svobody, následně odsouzení vykonávající druhý trest

⁹³ $\chi^2=13,681$, $C_n=0,326$

⁹⁴ $\chi^2=7,875$, $C_n=0,261$

⁹⁵ $\chi^2=16,022$ $C_n=0,352$

odnětí svobody a nejméně respondenti vykonávající třetí a vyšší trest. Se zjištěním souvisí další graf závislosti recidivy a zájmu klientů Rubikonu o pomoc při hledání ubytování, kde se logicky projevuje větší zájem o asistenci u vícekrát trestaných osob.⁹⁶

Chí-kvadrát nemohl být použit na testování závislosti recidivy na kontaktu s rodinou, ani na testování otázky, zda jsou odsouzení zadlužení.

Jediný signifikantní chí-kvadrát test potvrzující závislost v oblasti dluhů vyšel v rámci zkoumání zájmu o skupinový kurz finanční gramotnosti.

Tabulka 11: Recidiva x Skupinový kurz finanční gramotnosti

			Skupinový kurz finanční gramotnosti		Total
			Ano	Ne	
Po kolikáté ve VTOS (spojené)	Poprvé	Count	30	13	43
		Adjusted Residual	2,2	-2,2	
	Podruhé	Count	13	19	32
		Adjusted Residual	-2,1	2,1	
	Potřetí a více	Count	22	18	40
		Adjusted Residual	-,2	,2	
Total		Count	65	50	115

Zdroj: vlastní zpracování

O skupinový kurz finanční gramotnosti mají statisticky větší zájem respondenti, kteří vykonávají trest odnětí svobody méněkrát, konkrétně jednou.⁹⁷

⁹⁶ Viz tabulka č. 16 v příloze č. 2

⁹⁷ $X^2=6,398$, $C_n=0,230$

4.1.9 Závislost recidivy a konkrétních věznic

Chí-kvadrát testy potvrdily závislosti recidivy i na jiném faktoru než v předchozích kapitolách. Tabulka poukazuje na závislost recidivy a konkrétních věznic, tedy v jaké věznici respondenti vykonávají kolikátý trest.⁹⁸

Tabulka 12: Recidiva x věznice

			Věznice					Total
			Velké Přílepy	Ruzyně	Stráž pod Ralskem	Oráčov	Bělušice	
Po kolikáté ve VTOS (spojené)	Poprvé	Count	13	16	6	6	2	43
		Adjusted Residual	3,6	1,2	-,4	-,9	-,3,3	
	Podruhé	Count	3	10	7	6	6	32
		Adjusted Residual	-1,0	,1	1,1	,1	-,3	
	Potřetí a více	Count	1	9	5	9	16	40
		Adjusted Residual	-2,7	-1,4	-,7	,9	3,7	
Total		Count	17	35	18	21	24	115

Zdroj: vlastní zpracování

Jako nejsilnější závislosti se ukazují vztahy potřetí a vícekrát trestaných respondentů – ti jsou významně zastoupeny ve věznici v Bělušicích. Zde vykonává nejméně respondentů svůj první trest. Opačná je situace ve Velkých Přílepech (ženská věznice), což souvisí se statistickým poznáním menší míry recidivy u žen.

⁹⁸ $X^2=27,604$, $C_n=0,440$

5 Zhodnocení výsledků

Tříděním prvního stupně bylo možno získat základní informace o klientech Rubikon centra.⁹⁹ Výzkumný soubor byl rozdělen z hlediska délky VTOS a základních demografických údajů: věk, pohlaví, vzdělání a velikost místa předpokládaného návratu.

Respondenti byli převážně mužského pohlaví a mladšího věku. Nejčastějším respondentem se stal muž ve věku 30-34 let. Nejčastěji vykonávali trest dlouhý 13-24 měsíců. Klienti Rubikonu mají spíše nižší vzdělání, u 47 z celkových 118 respondentů se zaznamenalo nejvyšší základní vzdělání, u 69 z nich střední vzdělání. Dotazovaní předpokládali svůj návrat ve valné většině do velkých měst, velmi často přímo do Prahy. (38 % z celkových 104 odpovědí.) Ve městech je přítomna velká míra anonymity, tím pádem obyvatelé měst vykazují méně angažovanosti, jeví menší zájem o jiné lidi i jevy, jako např. kriminalita.¹⁰⁰ V Praze počet registrovaných trestných činů dosahuje nejvyšších hodnot z celé české republiky. (V r. 2002 zde bylo zjištěno 879 trestných činů na 10000 obyvatel.)¹⁰¹ Obecně je ve městech mnohem vyšší stupeň kriminality než na vesnici.¹⁰²

V další kapitole se výzkum zabýval mírou desocializace a konkrétních podob překážek reintegrace respondentů. 60 % respondentů nemělo zajištěné zaměstnání na období po VTOS. Tento poměrně vysoký podíl ve spojitosti s komplikovaným vytvořením pracovní kondice a hledáním zaměstnání na sebe upozorňuje jako na velmi problematickou oblast. Odsouzený ve výkonu trestu ztrácí pracovní návyky a stává se neatraktivním potenciálním zaměstnancem. Dotazovaní projevíli velký zájem o služby související se zaměstnáním. Rubikon tyto služby poskytuje i ve VTOS i po propuštění na svobodu.

Druhou primární překážkou se v rámci výzkumu stává zadluženost. Zadlužení se jeví jako velmi častý fenomén. 95 % respondentů přiznalo dluhy. Nejvíce respondentů vypočítalo velikost svých dluhů na 100-300 tisíc. 66 % dotazovaných se dluhy dostaly již

---

⁹⁹ Pro interní potřeby Rubikon centra autorka práce třídila i jiná data z téhož dotazníku, která zde ovšem nejsou zařazena díky nevhodnosti dat pro cíl práce.

¹⁰⁰ KNĚZEK, Tomáš. *Snižování kriminality v Praze* [online]. Praha, 2008 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: file:///C:/Users/%C5%A0%C3%A1%C5%A1aburger/Downloads/DPTX_D880063921.pdf. Diplomová práce. Univerzita Karlova.

¹⁰¹ NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a Miroslava RÁKOCZYOVÁ, *op. cit.*, s. 61.

¹⁰² AMBROŽOVÁ, Hana. *Srovnání drogové scény mezi městem a venkovem na 1. stupni ZŠ* [online]. Brno, 2006 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/66318/pedf_m/Diplomova_prace_-_Hana_Ambrozova.txt. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

do fáze exekucí. Výše a fáze dluhů vypovídá o komplikovanosti řešení situace, což v kombinaci s celkovým počtem zadlužených v rámci dotazovaných říká, že toto je oblast, ve které je třeba odsouzeným pomáhat a tématem se zabývat. To samé indikuje i velmi vysoký zájem o služby pomáhající řešit zadluženost. (Služby poskytuje Rubikon před i po propuštění na svobodu.)

Jen necelých 19 % dotázaných nemělo zajištěné ubytování. Nutnost pobytu v ubytovnách, které svým konceptem a pravidly nenavozují pocit svobody a mohou přispět k rozhodnutí pro stav bezdomovectví, se v případě klientů Rubikonu nezdá prvořadým problémem. Sekundárním problémem klientů Rubikonu vypadá také téma kontaktu s rodinou, většina (91 %) jej dodržuje.

Tříděním druhého stupně byly zkoumány závislosti překážek reintegrace na demografických údajích.

V rámci údajů o pohlaví bylo zjištěno, že ženy mají v menší míře zajištěné zaměstnání než muži, zároveň mají větší zájem o absolvování Motivačního kurzu ZZ, v rámci kterého se procvičují sociální dovednosti důležité pro prostředí zaměstnání a trhu práce, klienti se připravují na přijímací pohovory a píšou životopis.¹⁰³ 88 % žen nemělo zaručené zaměstnání. Této situaci by mohl pomoci nějaký rekvalifikační kurz, u kterého lze očekávat zájem ze strany žen. (Častěji dostupné rekvalifikační kurzy bývají např. obsluha křovinořezu, motorové pily atd.) Kurzy by se mohly týkat např. kosmetických nebo kadeřnických služeb.

V analýze se také projevila závislost řešení dluhů před nástupem do VTOS na pohlaví. Ukázalo se, že respondentky méně svoje dluhy řešily před nástupem do vězení než muži. Z tohoto výsledku lze uvažovat o preventivním programu sekundárního typu pro ženy, který by se týkal řešení dluhů a pocitu odpovědnosti dluhy platit.

Závislost věku nebyla prokázána na míře zajištěného zaměstnání ani ubytování. V oblastech zaměstnání a ubytování se tudíž nelze zaměřovat na určité věkové skupiny.

Dále výsledky naznačují závislost úrovně vzdělání na míře zajištění zaměstnání. Osoby s nejvyšším základním vzděláním spíše nemají zajištěné zaměstnání (v porovnání s respondenty se středním vzděláním). Respondenti s nižším vzděláním projevili větší

---

¹⁰³ Služby. *Rubikon centrum: pomáháme překročit minulost* [online]. 2012 [cit. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://rubikoncentrum.cz/sluzby.php>

zájem o Motivační kurz ZZ a o pomoc při hledání zaměstnání. Nepotvrdila se závislost vzdělání na faktu, zda mají zajištěno ubytování. Ačkoli většina respondentů své dluhy aktivně neřeší (nepočítaje exekuci na plat), výsledek vztahu vzdělání a aktivního řešení dluhů upozorňuje na závislost těchto jevů. Lidé s vyšším vzděláním než základním častěji své dluhy aktivně řeší. Výsledky utvrzují v potřebu možnosti studovat v rámci VTOS.

Statistický test nepotvrdil závislost velikosti místa návratu na míře zajištění ubytování a zaměstnání. Tento faktor se pro nás při řešení těchto dvou problematik nejeví jako určující.

Pozoruhodně se ale potvrdila závislost velikosti místa návratu na zájmu o Motivační kurz ZZ. Statisticky významně větší zájem proběhl u respondentů vracejících se do měst s více než 50 tisíci obyvateli kromě Prahy.

Otázka aktivního řešení dluhů (opět vyjma exekuce na plat) se ukázala jako závislá na počtu obyvatel místa návratu. Osoby vracející se do Prahy častěji řeší své dluhy.

Recidiva

Poměr respondentů z hlediska recidivy (pořadí vykonávaného trestu odnětí svobody) bylo zhruba vyrovnané.

Testy chí-kvadrát nepřijaly hypotézu o závislosti recidivy na věku, což může působit jako překvapivý důsledek, jelikož lze očekávat, že starší odsouzení již vykonávají několikátý trest odnětí svobody (oproti mladším respondentům, kteří nemusí díky svému věku „stihnout“ tolik zločinů spáchat a následně příslušné tresty vykonat). Tuto hypotézu může vyrovnávat teorie Sheldona a Eleanor Glueckových, která hovoří o opožděném zrání osobnosti delikventů. Starší osoby mají páchat méně závažné činy, za které nemusí hrozit trest odnětí svobody, proto se tato věková skupina již nemusí ve výzkumech projevit.

Bakalářská práce nasvědčuje závislosti mezi recidivou a pohlavím. Nejen že množství žen ve věznicích je podstatně menší než mužů, ženy se také ukazují jako méně recidivní. Recidivní pachatelé trestných činů v rámci našich respondentů (vykonávající nejméně třetí trest odnětí svobody) mají z daných kategorií nejméně často zajištěné zaměstnání. Dotazovaní odsouzení méněkrát mají zaměstnání zaopatřeno ve větší míře.

Míra zajištěného ubytování závisí na recidivě respondentů v nepřímé úměře. Čím vyšší pořadí vykonávaného trestu, tím nižší podíl respondentů majících zajištěno ubytování. V rámci zkoumání vztahu recidivy a zájmu o skupinový kurz finanční gramotnosti se projevil největší zájem u prvně trestaných.

Recidiva se ukazuje jako závislá i na konkrétní věznici, kde dotazovaný vykonával trest. Nejvýrazněji se projevila kategorie potřetí a vícekrát trestaných respondentů, kteří často pobývali ve věznici v Bělušicích. Naopak prvně trestaných respondentů vykonávalo trest v Bělušicích jen málo. Pro doplňující obraz je třeba zmínit, že věznice v Bělušicích se řadí mezi věznice s ostrahou – druhý nejpřísnější typ věznice, zároveň pojímá i kapacitně omezené oddělení věznice s dozorem (druhý nejmírnější typ).¹⁰⁴ (Typu věznice s ostrahou vyhovuje také věznice Oráčov¹⁰⁵ a věznice Stráž pod Ralskem.¹⁰⁶) Zbylé dvě věznice jsou mírnějšího typu. Opačný případ nastal ve věznici ve Velkých Přílepech. Nesmíme však zapomenout, že se jedná o ženskou věznici. Již jsme viděli výsledky, které naznačují, že ženy v rámci našich respondentů jsou méně recidivní.

---

¹⁰⁴ Věznice Bělušice. *Vězeňská služba České Republiky* [online]. 2012 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-belusice-44/o-nas-1569/zakladni-informace-545/informace-o-veznici/>

¹⁰⁵ Věznice Oráčov. *Vězeňská služba České Republiky* [online]. 2012 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-oracov-84/o-nas-1605/zakladni-informace-1083/>

¹⁰⁶ Věznice Stráž pod Ralskem. *Vězeňská služba České Republiky* [online]. 2012 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-strar-pod-ralskem-92/o-nas-1626/zakladni-informace-155/>

6 Závěr

Společnost stojí na určitém normativním řádu a systému příslušných sankcí odpovídající míře odchylky chování od normy. Tyto deviace mohou mít podobu kriminálního chování a být trestány odnětím svobody. Je složité určit důvod kriminogeneze. Existuje řada kriminogenetických teorií, které se dají rozdělit do čtyř skupin:

Biologické teorie dávající přílišný důraz na biologické determinanty. Některé z nich byly přetvořeny a zneužity pro ideologická hnutí. Tyto teorie zastával také doktor Lombroso. Charakterizoval zločince jako fyzicky i psychicky odlišný druh člověka.

Psychologické teorie, v rámci kterých se vědci soustředili na výzkum inteligence (pojem „mentální věk“, „IQ“) a tvrdili, že kriminálně činné osoby disponují menší mírou inteligence a nemohou tudíž zcela pochopit společenské normy. Teorie se také zajímají o návyk nových způsobů jednání.

Sociologické teorie, které mluví o zlepšování prostředí, tím pádem o preventivní programy delikvence. Durkheim přichází s teorií anomie – zhroucení společnosti. Sociolog Merton upozorňuje na anomické rysy v americké společnosti. Chicagská škola prokázala, že špatné sociální podmínky mají významný vliv na kriminalitu, zkoumala také spojitost kriminality s kulturními konflikty. Dále se zkoumá kriminalita tzv. bílých límečků, kriminalita subkultur a etiketizační teorie.

Multifaktorové koncepce, které vykládají kriminalitu pomocí více faktorů různého druhu.

Tresty postihující kriminální chování se vyvíjely v čase. Před vydáním moderních zákoníků v 18. a 19. století byly prováděné tresty veřejné, kruté a bolestivé. Justice tak projevovala svou sílu. Trestá se jednak škoda způsobená soukromé osobě, ale i potupa panovníka (nebezpečí rozvratu). Podezřelý člověk měl vždy nějakou participaci na vině. Tato idea povolovala proces mučení. Postupem času se trest stává skrytým procesem, od kterého se justice distancuje. Opouští se od mučení a bolestivých fyzických trestů. Od inkvizice se opouští, protože se přijímá presumpce nevinu. V Evropě se šíří vězeňský systém. Lidé zpočátku vězeňství nedůvěřovali, měli jej zafixován jako lokální zvyklost, popř. evokovalo zneužívání moci v podobě zatykačů vydávaných zámožnými rodinami.

Přichází kritika vězeňství a upozorňuje na nesnižování kriminality, na recidivu a na nevýhodnou ekonomiku věznic.

V České republice momentálně funguje 35 vězeňských komplexů. Dělí se vazební věznice, věznice a zabezpečovací detence. Věznice se dělí na čtyři druhy dle míry ostrahy na věznice s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou.

Uvěznění musí mít následky sociální exkluze. Přerušují se sociální vazby a pracovní návyky. Pro zvládnutí trestu je nutná velká míra adaptace, odsouzený získává nežádoucí návyky, přijímá normy místní subkultury. Osobnost sociálně degraduje, ztrácí pocit odpovědnosti za vlastní jednání. Dlouhodobé tresty dokonce vyvolávají duševní poruchy. Prosazované tendence v této oblasti se snaží tresty odnětí svobody udělovat až v krajním případě. Díky těmto desocializačním účinkům čelí odsouzení při východu z VTOS řadě problémů při pokusu o reintegraci do společnosti. Jedná se o hledání zaměstnání, ubytování, dluhy, kontakt s lidmi, jednání s úřady atd. V mnoha případech dochází k selhání při resocializaci, problematickou situaci řeší člověk zločinem a bývalý odsouzený spadá do recidivy.

Recidivě se pokoušejí předcházet terciární preventivní programy, které pomáhají odsouzenému se reintegrovat zpět do společnosti. V ideálním případě se jedná o kontinuální péči – v době VTOS (penitenciární péče) a po propuštění (postpenitenciární péče). Penitenciární péči vykonávají převážně zaměstnanci VSČR, a to skrze tzv. programy zacházení. Programy obsahují pracovní, vzdělávací, speciálně výchovné a zájmové aktivity a tvorbu vnějších vztahů (podpora sociálního zázemí, přehled o vnějším světě atd.) Před propuštěním na svobodu procházejí vězni výstupním oddělením, které napodobňuje civilní bydlení, funguje zde mírnější režim. Vězni se učí samostatnějšímu chování, procházejí různými výchovnými kurzy a posilují své vazby s vnějším světem.

Postpenitenciární péče pomáhá propuštěným sehnat zaměstnání, bydlení, poskytuje právní a sociální poradenství atd. Specializovaná postpenitenciární péče je určena osobám se závislostí na drogách. Probíhá podpora v abstinenci, poradenství, zprostředkování léčby.

Mezi další subjekty kromě VSČR, které se podílí na zlepšení možnosti reintegrace odsouzených, patří:

Probační a mediační služba, která organizuje výkon alternativních trestů, zprostředkovává mimosoudní řešení sporů, velkou měrou rozhoduje o podmíněném propuštění atd.

Sociální kurátor, který spolupracuje s VSČR, poskytuje odsouzenému sociálně právní poradenství, navrhuje udělení peněžitých dávek atd.

Nestátní neziskové organizace, a mezi nimi Rubikon centrum. Rubikon spolupracuje s 14 věznicemi v ČR, pořádá programy na zvýšení zaměstnanosti, rekvalifikační kurzy, dokonce sami zprostředkovávají pracovní místa. Pomáhají řešit zadluženost, hledat ubytování, poskytují psychickou podporu skrze mentora.

Tato bakalářská práce zpracovala dotazník, který vytvořil právě Rubikon centrum. Analytická část práce představuje sondu do prostředí klientů Rubikon centra, a to právě z řad odsouzených. Úkolem práce bylo analyzovat demografické údaje klientů Rubikon centra, zmapovat jejich zájem o konkrétní služby nabízené Rubikon centrem, dále prozkoumat závislost demografických údajů klientů a překážek reintegrace (otázka zaměstnání, ubytování, dluhů a kontaktu s rodinou) a nakonec zjistit závislé faktory na recidivě.

Tříděním prvního stupně byly roztrženy demografické údaje. Výzkumný soubor obsahoval převážně respondenty mužského pohlaví a mladšího věku. Respondenti nejčastěji vykonávali trest dlouhý 13-24 měsíců. Díky anonymitě je ve městech větší stupeň kriminality než na vesnicích. Konkrétně v Praze je největší kriminalita z celé ČR. Do Prahy, popř. do dalších velkých měst se má v plánu vrátit i většina dotazovaných.

V další kapitole byla zjišťována míra přítomnosti překážek reintegrace. 60 % dotazovaných nemělo zajištěné zaměstnání. Tento údaj ve spojitosti s komplikovaným řešením situace (kvůli ochablým pracovním návykům, nálepce kriminálního atd.) naznačuje vážnost problému a potřebu pomoci ze strany Rubikonu či jiných subjektů. Dotazovaní projevíli velký zájem o pomoc v této oblasti.

Druhým závažným problémem se ukazuje zadluženost. Celých 95 % respondentů připustilo, že mají dluhy. Velikost celkového dluhu se většinou pohybovala mezi 100-300 tisíci Kč. 66 % dotazovaných se dluhy dostaly již do fáze exekucí. Past dluhového

koloběhu je velmi vážným problémem a zřejmě bude v případě klientů Rubikonu aktuální. Ze strany klientů Rubikon centra je vidět velký zájem o služby zabývající se zadlužeností.

Pozitivněji dopadly výsledky zajištěného ubytování (19 % respondentů nemá ubytování zajištěno) a kontaktu s rodinou (91 % jej dodržuje).

Byly zkoumány závislosti demografických údajů a překážek reintegrace. Faktor pohlaví diferencoval míru zajištěného zaměstnání. Ženy respondentky měly zajištěné zaměstnání v menší míře než muži (jen 12 %), zároveň projevíly početně větší zájem o absolvování Motivačního kurzu ZZ, ve kterém se klienti připravují na trh práce, obnovují si různé dovednosti, komunikační schopnosti, píší životopis atd. Této situaci by mohly napomoci rekvalifikační kurzy, o které by ženy mohly projevit zájem, např. v oblasti kadeřnických či kosmetických služeb. (Obvykle se kurzy soustředí např. na obsluhu motorové pily, křovinořezu atd.) Ženy z řad dotazovaných také méně řešily své dluhy v období před nástupem do VTOS. Jen 14 % žen se svými dluhy zabývalo. Z daného výsledku lze uvažovat nad sekundární prevencí pro ženy v oblasti řešení dluhů.

Závislost na dalším demografickém údaji – věku nebyla zjištěna ani na míře zajištěného zaměstnání ani ubytování. Tento faktor tedy v případě těchto oblastí není určující.

Další testy se zaměřily na souvislosti se vzděláním. Osoby se základním vzděláním mají častěji nezajištěné zaměstnání, zároveň projevíly větší zájem o Motivační kurz ZZ a pomoc při hledání zaměstnání. Ačkoliv většina respondentů neřeší aktivně momentálně své dluhy, dotazovaní se středním vzděláním je řeší ve větší míře než osoby se základním vzděláním. Zajištění ubytování se na vzdělání ukazuje jako nezávislé. Zjištěné souvislosti se vzděláním ukládají potřebu možnosti studovat při VTOS.

Velikost místa předpokládaného návratu se ukazuje jako nezávislá na míře zajištěného zaměstnání a ubytování, výsledky však naznačují větší zájem o Motivační kurz ZZ dotazovaných vracejících se do měst s více než 50 tisíci obyvateli krom Prahy. Zdá se, že respondenti vracející se do Prahy častěji řeší své dluhy.

Respondenti dle recidivy byli rozděleni poměrně vyrovnaně, 37 % respondentů vykonává první trest odnětí svobody, 28 % druhý trest a 35 % vykonává nejméně třetí trest odnětí svobody. Výsledky chí-kvadrát testů naznačují nezávislost recidivy na vzdělání, věku a na velikosti místa návratu, ukazují však závislost pohlaví a recidivy respondentů. Respondentky jsou méně recidivní, 76 % z nich vykonává svůj první trest odnětí svobody.

Dotazovaní vykonávající nejméně třetí trest odnětí svobody mají zajištěné zaměstnání nejméně často.

Zajištění ubytování závisí na recidivě v nepřímé úměře, čím vyšší pořadí trestu, tím nižší podíl respondentů má ubytování zajištěno.

Největší zájem o kurz finanční gramotnosti se projevil u prvně trestaných.

Recidivisté byli nejvíce seskupeni ve věznici v Bělušicích. Naopak prvně trestaných bylo ve věznici ve Velkých Přílepech (věznice pro ženy.)

Snad tato práce přispěla do tak komplexní a rozsáhlé tematiky alespoň malou měrou. Resocializací vězňů by se lidé měli zabývat pro dobro své, osob s kriminální minulostí i celé společnosti. Průběh tvorby této práce přiměl několik osob tento soubor kriminogenních determinantů a svobodné vůle sledovat.

7 Seznam použitých zdrojů

Literární

BIEDERMANOVÁ, Eva, Michal PETRAS a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Možnosti a problémy resocializace vězňů, účinnost programů zacházení*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, 98 s. ISBN 978-807-3381-158.

FOUCAULT, Michel. *Dohlížet a trestat. Kniha o zrodu vězení*. 1. vyd. Praha: Dauphin, 2000, 185 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-860-1996-9.

HAVLÍK, Radomír, Josef ZAPLETAL a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Sociologie výchovy a školy*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002, 451 s. ISBN 80-717-8635-7.

HENDL, Jan. *Přehled statistických metod zpracování dat: analýza a metaanalýza dat*. 1. vyd. Praha: Portál, 2004, 583 s. ISBN 80-717-8820-1.

JANDOUREK, Jan. *Sociologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001, 288 s. ISBN 80-7178-535-0.

MAREŠ, Petr, Markéta HORÁKOVÁ a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Sociální exkluze na lokální úrovni*. 1. vyd. Praha: VÚPSV, 2008. ISBN 978-807-4160-141.

Mezi vězením a komunitou: sborník příspěvků k problematice sociální reintegrace vězněných osob. 1. vyd. Praha: Sdružení pro probaci a mediaci v justici, 2008, 104 s. ISBN 978-80-904116-0-9.

MÜHLPACHR, Pavel, Michal PETRAS a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Sociální práce*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2004, 98 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-210-3323-1.

MUNKOVÁ, Gabriela. *Sociální deviace: (přehled sociologických teorií)*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2004, 134 s. ISBN 80-246-0279-2.

NEUMANN, Jan. *Základní kriminologické školy a směry*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1998, 58 s. ISBN 80-860-0853-3.

NOVOTNÝ, Oto, Josef ZAPLETAL a Miroslava RÁKOCZYOVÁ. *Kriminologie*. 2., přeprac. vyd. Praha: ASPI, 2004, 451 s. ISBN 80-735-7026-2.

SUCHÝ, Oldřich. *Dlouhodobé tresty odnětí svobody a jejich výkon*. Praha: Leges, 1991. 84 s. ISBN 80-85638-02-9.

SVATOŠOVÁ, Libuše a Bohumil KÁBA. *Statistické metody II*. Vyd. 1. V Praze: Česká zemědělská univerzita, 2008. ISBN 978-802-1317-369.

VEČERKA, Kazimír. *Ohrožená mládež mezi prevencí a represí*. Vyd. 1. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2011, 185 s. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 978-807-3381-189.

Internetové

AMBROŽOVÁ, Hana. *Srovnání drogové scény mezi městem a venkovem na 1. stupni ZŠ* [online]. Brno, 2006 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z: http://is.muni.cz/th/66318/pedf_m/Diplomova_prace_-_Hana_Ambrozova.txt. Diplomová práce. Masarykova univerzita.

Interpreting adjusted residuals in Crosstabs cell statistics. *IBM* [online]. 2012-08-22 [cit. 2014-02-27]. Dostupné z: <https://www-304.ibm.com/support/docview.wss?uid=swg21479605>

KNĚZEK, Tomáš. *Snižování kriminality v Praze* [online]. Praha, 2008 [cit. 2014-02-28]. Dostupné z:

file:///C:/Users/%C5%A0%C3%A1%C5%A1aburger/Downloads/DPTX_D880063921.pdf
. Diplomová práce. Univerzita Karlova.

Předpis č. 108/2006 Sb.: Zákon o sociálních službách. *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Předpis č. 141/1961 Sb.: Zákon o trestním řízení soudním (trestní řád). *Zákony pro lidi* [online]. 2010 [cit. 2013-12-05]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1961-141#cast1>

Předpis č. 257/2000 Sb. *Zákony pro lidi.cz* [online]. 2010 [cit. 2013-12-28]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-257>

SCHEAFFER, Richard L. *Categorical Data Analysis* [online]. 1999, 20 s. [cit. 27.2.2014].
Dostupné z: http://courses.ncssm.edu/math/Stat_Inst/PDFS/Categorical%20Data%20Analysis.pdf

Služby. *Rubikon centrum: pomáháme překročit minulost* [online]. 2012 [cit. 2013-12-28].
Dostupné z: <http://rubikoncentrum.cz/sluzby.php>

Statistická ročenka Vězeňské služby České republiky 2012. *Vězeňská služba České republiky* [online]. [2013] [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Ro%C4%8Denka%202012.pdf

Vězeňská služba České republiky. *Vězeňská služba České republiky* [online]. 2013 [cit. 2013-12-23]. Dostupné z: http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/prezentace%20VS%20%C4%8CR/2013_11%20VSCR%20FOR%20WEB.pdf

Věznice Bělušice. *Vězeňská služba České Republiky* [online]. 2012 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-belusice-44/o-nas-1569/zakladni-informace-545/informace-o-veznici/>

Věznice Oráčov. *Vězeňská služba České Republiky* [online]. 2012 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-oracov-84/o-nas-1605/zakladni-informace-1083/>

Věznice Stráž pod Ralskem. *Vězeňská služba České Republiky* [online]. 2012 [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-strar-pod-ralskem-92/o-nas-1626/zakladni-informace-155/>

8 Přílohy

Příloha 1: Doplnující kontingenční tabulky

Tabulka 13: Pohlaví x Motivační kurz ZZ

			Motivační Kurz ZZ		Total
			Ano	Ne	
Pohlaví	ženy	Count	14	3	17
		Adjusted Residual	2,4	-2,4	
	muži	Count	52	49	101
		Adjusted Residual	-2,4	2,4	
Total		Count	66	52	118

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka 14: Vzdělání x hledání zaměstnání

			Hledání zaměstnání		Total
			Ano	Ne	
Vzdělání sloučené	ZŠ	Count	30	17	47
		Adjusted Residual	2,0	-2,0	
	alespoň SŠ	Count	32	39	71
		Adjusted Residual	-2,0	2,0	
Total		Count	62	56	118

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka č. 14 ukazuje souvislost mezi pohlavím respondentů a zájmem o pomoc Rubikon centra při hledání zaměstnání. Osoby s alespoň středním ukončeným vzděláním mají o tuto službu statisticky menší zájem.¹⁰⁷

---

¹⁰⁷ $X^2=3,991$, $C_n=0,181$

Tabulka 15: Vzdělání x Motivační kurz ZZ

			Motivační Kurz ZZ		Total
			Ano	Ne	
Vzdělání sloučené	ZŠ	Count	32	15	47
		Adjusted Residual	2,2	-2,2	
	alespoň SŠ	Count	34	37	71
		Adjusted Residual	-2,2	2,2	
Total		Count	66	52	118

Zdroj: vlastní zpracování

Tabulka naznačuje menší zájem více vzdělaných respondentů o Motivační kurz ZZ, který odsouzené připravuje na zaměstnání na svobodě.¹⁰⁸

Tabulka 16: Recidiva x hledání ubytování

			Hledání ubytování		Total
			Ano	Ne	
Po kolikáté ve VTOS (spojené)	Poprvé	Count	6	37	43
		Adjusted Residual	-1,9	1,9	
	Podruhé	Count	5	27	32
		Adjusted Residual	-1,2	1,2	
	Potřetí a více	Count	16	24	40
		Adjusted Residual	3,1	-3,1	
Total		Count	27	88	115

Zdroj: vlastní zpracování

Pomoc v oblasti hledání ubytování se ukazuje více žádaná od klientů Rubikonu, kteří jsou odsouzeni již poněkolikáté.¹⁰⁹

¹⁰⁸ $X^2=4,681$, $C_n=0,195$

¹⁰⁹ $X^2=9,347$, $C_n=0,274$

Odsouzení vykonávající nejméně třetí trest odnětí svobody mají statisticky větší zájem o pomoc při hledání zaměstnání než respondenti vykonávající první nebo druhý trest odnětí svobody.¹¹⁰

Tabulka 17: Recidiva x hledání zaměstnání

			Hledání zaměstnání		Total
			Ano	Ne	
Po kolikáté ve VTOS (spojené)	Poprvé	Count	19	24	43
		Adjusted Residual	-1,3	1,3	
	Podruhé	Count	12	20	32
		Adjusted Residual	-2,0	2,0	
	Potřetí a více	Count	29	11	40
		Adjusted Residual	3,2	-3,2	
Total		Count	60	55	115

Zdroj: vlastní zpracování

---

¹¹⁰ $X^2=10,484$, $C_n=0,289$

Příloha 2: Dotazník: Individuální nábor klientů ve VTOS

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Dotazník: Individuální nábor klientů ve VTOS

Příjmení:..... Jméno:.....

Datum narození: .....

Město návratu: ..... Kraj: .....

Termín "pevného" výstupu: .....

Budete podávat žádost o podm. propuštění: ANO NE Termín podání podm. prop.: .....

Je proti Vám vedeno trestní stíhání: ANO NE Očekávaný závěr: .....

Spolupracoval jste během VTOS s RUBIKON Centrem či jinou NNO: ANO NE

Jakou:.....

Spolupracujete s Probační a mediační službou: ANO NE

Kontakt z: Nábor Od jiného odsouzeného Od soc.pracovníka/ce Leták, brožura Ostatní:.....

Pohlaví: MUŽ ŽENA Věk: 15 – 18 19 – 24 25 - 35 36 - 50 51 - 60 60+

Vzdělání: ZŠ SŠ NŠ VŠ Maturita: ANO NE

Ukončené:..... Obor:.....

Neukončené: ..... Obor: .....

Pomoc ve VTOS: ANO NE

Pomoc po propuštění: ANO NE

Motivační program ZZ

Hledání zaměstnání

Individuální Dluh.poradenství

Řešení dluhů

Skupinový Kurz Finanční gramotnosti

Podpora kom. s úřady

Beseda - informační

Hledání ubytování

Jiné: .....

Psychická podpora

Pomoc v den propuštění

Jiné:.....

Kontaktní spojení (email, telefon):.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Ubytování mám zajištěné: ANO NE Pozn. (kde): .....

Udržuji kontakt s rodinou: ANO NE Pozn. (s kým): .....

Dluhy

Jsem zadlužen: ANO NE Dluhy nyní aktivně řeším (nejen, že je mi dluh strháván z platu): ANO NE

Dluh mi je ve VTOS strháván z platu: ANO NE

Měl jsem dluhy před nástupem: ANO NE

Dluhy jsem řešil před nástupem do VTOS: ANO NE

Výše zadlužení: do 10tis do 50tis do 100tis do 300tis do 500tis do 1mil přes 1mil

Mám exekuce: ANO NE

Povaha dluhů: bankovní nebankovní státní trestní činnost výživné jiná: .....

Zaměstnání

Ve VTOS pracuji: ANO NE V oblasti: .....

Pracuji: pracovní dny (krátký/dlouhý) 3x týdně 1 - 2x týdně 1x za měsíc Jinak: .....

Životopis mám vytvořený: ANO NE

OSVČ mám: ANO NE V oblasti: .....

OSVČ chci: ANO NE V oblasti: .....

Před VTOS jsem pracoval (vč. brigád, DPP, bez smlouvy): ANO NE

Převládající formy zam. před VTOS (označit max. 2):

Stálý pracovní poměr (PS) Brigáda (DPP, DPČ) Podnikání (OSVČ) Bez smlouvy Jiná: .....

Poslední zaměstnání před VTOS bylo v oblasti: .....

Pracovní zkušenosti: 1. .... 2. .... 3. ....

Upřednostňované zaměstnání po propuštění: .....

Před VTOS jsem nepracoval: do 6 m 6 – 12 m 12 – 24 m do 5 let 5let + z důvodu: .....

Hlášen na ÚP v době nástupu do VTOS: ANO NE

Zaměstnání po propuštění mám zajištěné: ANO NE V oblasti: .....

Tip na firmy, které lze kontaktovat v rámci pracovní agentury (firmy ochotné zaměstnat osoby se záznamem v RT):

.....
.....

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Počet zaměstnání (vč. brigády, práce bez sml.) v posledních 5 l. před nástupem: do 2 do 5 do 10 nad 10

Pracovní omezení: ANO NE Jaké.....

Dovednosti, certifikáty:

ŘP: ANO NE B C E D Jiné: .....

VZV: ANO NE Propadlý svářečský průkaz: ANO NE Propadlé

Jiná osvědčení / rekvalifikace / vzdělávání: 1. .... 2. .... 3. ....

Jazykové dovednosti: ANO NE AJ NJ RJ ŠJ FJ Jiné: .....

Práce s PC: Žádné Základy Uživatelská Výborná

Zájmy (koníčky): 1. .... 2. .... 3. ....

Trestná činnost:

Délka současného VTOS: do 12m. 13 - 24m. do 3 let do 5let 5-7r. 8-10r. 11-15r. 15+

Pokolikrát jste ve VTOS: 1x 2x 3x 4x 5x 6x vícekrát

Povaha veškeré tr. činnosti: Majetková Násilná Výživné Maření úř. rozhodnutí Jiná: .....

Doba VTOS (od-do):.....

Doplňte prosím následující citáty:

- o Zkušenost z VTOS mi dala.....
- o Po propuštění mi bude podporou.....
- o Na první dny na svobodě mám tyto plány.....
- o Nejtěžší po propuštění pro mne bude.....
- o V současné době je pro mne nejdůležitější.....
- o Na svou trestnou činnost se dívám jako na .....

Poznámky:

DOMLUVA:

Souhlas s poskytnutím osobních údajů

Vím, že k těmto informacím a k informacím o mé osobě mají přístup pouze pracovníci RUBIKON Centra a že tyto informace nemohou být poskytnuty dalším osobám bez mého souhlasu, vyjma zákonných povinností RUBIKON Centra. Vím, že některé údaje mohou být statisticky zpracovány bez uvedení mého jména.

Na základě poučení uděluji tímto ve smyslu zákona č. 101/2000Sb., o ochraně osobních údajů, výslovný souhlas se zpracováním, archivací a statistickým zpracováním svých osobních i citlivých údajů.

V ..... Dne .....

Podpis

Jméno pracovníka RUBIKON Centra: .....

Datum vyplnění dotazníku se zájemcem: .....

Věžnice: .....

Podpis pracovníka RUBIKON Centra: .....